

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

„V KRUHU HARMONIE“

*„Harmonie vzniká tam, kde dítě může růst vlastním tempem,
s důvěrou, respektem a radostí z poznání.“*

č.j. MŠ HAR 73 / 2026

Osoba odpovědná za tvorbu ŠVP: Mgr. Sabina Kalníková, zástupce statutárního orgánu

Na tvorbě ŠVP se podílel: pedagogický tým Mateřské školy Harmonie

Projednáno pedagogickou radou dne: 31. 8. 2026

Platnost a účinnost dokumentu od: 1. 9. 2026

Obsah

1	Místo, které společně tvoříme – představení a charakteristika mateřské školy	4
1.1	Základní údaje o škole (identifikační údaje o mateřské škole)	4
1.2	Charakter a umístění mateřské školy, představení tříd.....	5
1.3	Tým školy a kultura spolupráce	8
2	Prostředí, ve kterém může dítě růst – podmínky vzdělávání.....	9
2.1	Psychosociální podmínky	9
2.2	Partnerství se zákonnými zástupci	10
2.3	Organizace vzdělávání	11
2.4	Životospráva	12
2.5	Věcné podmínky	13
3	Čemu věříme – charakteristika školního vzdělávacího programu.....	14
3.1	Vize a filozofie vzdělávacího programu „V kruhu Harmonie“	14
3.2	Kruh jako symbol vzájemné propojenosti.....	15
3.3	Příroda jako spojovací nit programu	15
3.4	Pojetí dítěte a jeho učení	16
3.5	Úloha učitele	16
3.6	Škola jako součást místního společenství	17
3.7	Hlavní cíle vzdělávacího programu	17
3.8	Společné vzdělávací strategie	18
3.8.1	Kompetence k učení	18
3.8.2	Komunikační kompetence	18
3.8.3	Osobnostní a sociální kompetence.....	19
3.8.4	Kompetence k občanství a udržitelnosti	19
3.8.5	Kompetence k podnikavosti a pracovní.....	19
3.8.6	Kompetence k řešení problémů	19
3.8.7	Kulturní kompetence	20
3.8.8	Digitální kompetence.....	20
3.8.9	Čtenářská gramotnost	20
3.8.10	Matematická gramotnost	20
3.8.11	Společné působení vzdělávacích strategií	21
4	Každé dítě má svou cestu – individualizace a specifika vzdělávání	21
4.1	Individuální vzdělávání dle § 34 b školského zákona.....	21
4.2	Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	22
4.3	Vzdělávání dětí nadaných a mimořádně nadaných.....	22
4.4	Vzdělávání dětí mladších tří let	23

4.5	Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka	23
5	Svět poznání – vzdělávací obsah.....	24
5.1	Tělo jako dar – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a klíčové kompetence	25
5.2	Myšlenky dávají křídla – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a kompetence .	28
5.3	Vztahy tvoří mosty – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a kompetence.....	30
5.4	Svět v harmonii – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a kompetence.....	33
5.5	Kořeny v tradicích – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a kompetence	36
5.6	Projekty a další programy školy.....	38
6	Od poznání k učení – třídní plánování, individualizace a pedagogické diagnostikování.....	39
6.1	Třídní plánování.....	39
6.1.1	Společné otevření tématu.....	40
6.1.2	Pedagogické rozpracování tématu	40
6.1.3	Realizace a průběžný rozvoj tématu	41
6.1.4	Společné uzavření a reflexe	41
6.2	Individualizace vzdělávání.....	42
6.3	Pedagogické diagnostikování.....	42
6.3.1	Metody a průběh pedagogického diagnostikování	43
6.3.2	Organizace a využití zjištění.....	44
7	Společně reflektujeme a rosteme – autoevaluace mateřské školy	44
7.1	Evaluace tematického celku.....	45
7.2	Pololetní a závěrečné hodnocení třídy	45
7.3	Sebehodnocení pedagoga.....	45
7.4	Zpětná vazba zákonných zástupců.....	46
7.5	Celkové vyhodnocení činnosti školy	46
7.6	Přehled plánu autoevaluace.....	47
	Závěr.....	47

1 Místo, které společně tvoříme – představení a charakteristika mateřské školy

Mateřská škola Harmonie je místem, kde se setkávají dětská zvědavost, radost z pohybu, hudba, tvořivost a každodenní blízkost přírody. Tvoří ji dvě pracoviště – MŠ Zlepšovatelů 27 a MŠ Šponarova 16. Každé z nich má své prostorové možnosti, vlastní atmosféru a jedinečný život, spojuje je však společná filozofie, hodnoty a pedagogické směřování.

Usilujeme o vytváření profesionálního a zároveň lidského prostředí, ve kterém se mohou rozvíjet děti i dospělí. Stabilní vedení školy podporuje spolupráci, otevřenou komunikaci, vzájemnou úctu a osobní i profesní růst všech zaměstnanců. Dobré vztahy a pozitivní klima nevnímáme jako samozřejmost, ale jako společný závazek, o který každodenně pečujeme.

Vytváříme místo, kde se děti cítí přijímané a v bezpečí, mohou být samy sebou a přirozeně objevovat svět kolem sebe. Respektujeme jedinečnost každého dítěte, jeho potřeby, možnosti a vlastní tempo. Podporujeme jeho samostatnost, zvědavost, tvořivost a radost z poznávání a důležitou součástí života školy je pro nás partnerská spolupráce s rodinou.

Vzdělávání uskutečňujeme především prostřednictvím hry, přímého prožitku, vlastní zkušenosti, pohybu a aktivního zapojení dětí. Hudba, tvořivost, pobyt venku a blízkost přírody jsou přirozenými pilíři společného života školy a pomáhají nám pečovat o tělesnou, psychickou, sociální i hodnotovou stránku rozvoje dítěte.

1.1 Základní údaje o škole (identifikační údaje o mateřské škole)

Sídlo mateřské školy:	Zlepšovatelů 1502/27, Ostrava-Hrabůvka	
Odloučené pracoviště:	Šponarova 16, Ostrava-Hrabůvka	
Právní forma:	Příspěvková organizace	
IČ:	75 029 863	
Identifikátor mateřské školy:	674000501	
Kapacita mateřské školy:	140 dětí	MŠ Zlepšovatelů 27: 56 dětí MŠ Šponarova 16: 84 dětí

Ředitelka MŠ:	Bc. Petra Paterová (v současnosti na RD)
Zástupce statutárního orgánu: Zástupce ředitele pro MŠ Šponarova:	Mgr. Sabina Kalníková
Zástupce ředitele pro MŠ Zlepšovatelů:	Bc. Vendula Sohrová
Telefonní spojení:	602 445 307 – zástupce statutárního orgánu 731 152 892 – zástupce ŘMŠ 731 152 891 – vedoucí ŠJ 731 152 895 – referent MŠ 605 515 340 – kuchyň a končící třída MŠ Zlepšovatelů 731 152 894 – kuchyň MŠ Šponarova
e-mail:	info.zlepsovatelu@msharmonie.cz ms.zlepsovatelu@seznam.cz ms.sponarova@seznam.cz
web:	www.msharmonie.cz
Zřizovatel:	Statutární město Ostrava, Městský obvod Ostrava-Jih, Horní 3, Ostrava-Hrabůvka, 700 30

1.2 Charakter a umístění mateřské školy, představení tříd

MŠ Zlepšovatelů 27

Mateřská škola Zlepšovatelů 27 byla postavena v roce 1952 v klidné části Ostravy-Hrabůvky. Budova je přízemní, zateplená a má od roku 2011 novou trojbarevnou fasádu. Šatny třídy Sluníčko, Hvězdička a kuchyň mají samostatný vchod. Dvě věkově smíšené třídy s dětmi ve věku 2,5 - 7 let sdílejí společnou hernu, která nabízí dostatek prostoru ke spontánnímu pohybu a hram. Za velkou výhodu pokládáme také samostatnou jídelnu.

Přírodní zahradu s názvem „V rytmu živlů“ obklopuje 40 vzrostlých stromů, které svým stářím a silnými kořeny symbolizují moudrost předků, přírody a přírodních zákonů.

V mateřské škole pracují ve školním roce 2026/2027 čtyři učitelky, jedna asistentka pedagoga, referentka (pro 2 pracoviště). Úklid zajišťují dvě školnice. Za kvalitu stravování zodpovídá vedoucí ŠJ (pro 2 pracoviště) a dvě kuchařky.

Třída „Sluníčko“ denně vítá a zdraví sluníčko na obloze zpěvem a tancem. V energii živlů, rytmů a zvuků přirozeně laděných nástrojů, spontánních her, kreativních a tvořivých činností, jasně stanovených pravidel soužití a hlubokého prožívání přítomného okamžiku 🎨 se ve třídě všichni cítí pohodově a bezpečně. Obě učitelky jednotným přístupem a působením blahodárně přispívají k přirozenému rozvoji dětí a k otevřenému a přátelskému chování rodičů. Uznávají stejné lidské hodnoty, na děti i rodiče působí s moudrou laskavostí a důsledností a společně s dětmi a rodiči tvoří veselou sluníčkovou rodinu.

Ve třídě „Hvězdička“ se každý den s otevřenou náručí a zářícím úsměvem vzájemně vítají kamarádi. Jako na obloze hvězdiček, je nás mnoho, ale každý z nás je originál. Proto učitelky zaujímají individuální přístup ke každému z dětí, podporují a vedou ke vzájemnému respektu, toleranci, dodržování společných pravidel. Každému dávají prostor k vyjádření, spontaneitě a všestrannému rozvoji. Snaží se zapojovat všechny smysly, vnímat a mít rád svět kolem, i sebe. Každý je „hvězdička“ a všichni společně, i s asistentkou pedagoga, tvoří pohodové, hravé, podnětné a bezpečné souhvězdí hvězdičkové třídy.

MŠ Šponarova 16

Mateřská škola Šponarova 16 se od roku 1959 nachází v srdci ostravské Hrabůvky, v blízkosti Úřadu městského obvodu Ostrava-Jih. Je to třípatrová budova, usazená do rozlehlé a prosluněné zahrady. Od školního roku 2025/2026 se pyšní zcela novou přírodně laděnou zahradou, která vznikla s cílem nabídnout dětem inspirativní, bezpečné a podnětné prostředí pro hry i učení a útulný prostor pro společné setkávání s rodiči. V budově najdete tři třídy s přílehlými šatnami a samostatnou kuchyň v suterénu. Jsme místem, kde se dětská radost setkává s bezpečím, hrou, laskavým přístupem, a kde se malé dětské kroky mění ve velká dobrodružství.

Mateřskou školu navštěvují ve třech běžných, smíšených třídách děti ve věku od 2,5 - 7 let. Každá třída je navržena tak, aby nabízela jak prostor pro hru a rozvoj dětské kreativity, tak i klidovou pracovní část, kde děti i společně stolují. Ve školním roce 2026/2027 tvoří kolektiv mateřské školy sedm učitelek, dvě kuchařky, vedoucí ŠJ (pro 2 pracoviště) a dvě školnice.

Ve třídě „Vrbička“ se každý den ozývá radostné hraní dětí, smích, hudba i zpěv. Společně tak vytváříme prostředí, ve kterém se cítíme příjemně, a kde se také učíme vzájemně si porozumět, mít se rádi, respektovat své potřeby i potřeby druhých. Pomáhají nám v tom pravidla, laskavost a otevřenost. Snažíme se být dětem dobrými průvodci tak, aby se nebály projevit svůj názor, nápad nebo pocity. Podporujeme je v získávání mnoha nových zkušeností, vědomostí i návyků. Společně vedeme děti k úctě, respektu, vzájemnému porozumění, přátelství i zdravé pokoře. Děti mají možnost se bezstarostně projevit a získat mnoho nových zkušeností.

Třída „Jeřábinka“ je pestrý svět her, smíchu a společných zážitků. Rádi tvoříme, pracujeme s přírodninami a objevujeme krásu přírody v jakémkoliv ročním období. A když zrovna nejsme venku, vlníme se v rytmu hudby, zpíváme v doprovodu ukulele, vymýšlíme nevšední aktivity a každý den si užíváme naplno. V komunitním kruhu si povídáme o všem možném, co se nám honí hlavou, co prožíváme, jaký máme den, co nám dělá vrásky a jaké máme zrovna lásky. Snažíme se najít řešení, když nás něco trápí a nalézt odpovědi na všechny

naše otázky. Vzájemně si nasloucháme, rádi se smějeme a podporujeme pohodovou atmosféru otevřenou komunikací mezi námi, dětmi a rodiči.

Třída „Jedlička“ je jako malý les plný radosti, smíchu a pohody. Každé ráno se zde schází veselá parta, v které má každý své místo. Společně objevujeme svět kolem nás, učíme se novým věcem a těšíme se na všechna dobrodružství, které nám den přinese. V komunitním kruhu si povídáme o tom, jak se máme, co nás těší nebo trápí a co nás zajímá. Díky tomu se učíme naslouchat druhým, vyjádřit své pocity a být si vzájemně dobrými kamarády. Rádi společně tvoříme, malujeme a kreslíme nejruznější díla, která zdobí naši třídu a šatnu. A když z oken slyšíte hudbu? To zrovna tančíme, zpíváme a vymýšlíme nejruznější pohybové aktivity, které nás baví.

1.3 Tým školy a kultura spolupráce

Mateřskou školu Harmonii tvoří tým dvou pracovišť – MŠ Zlepšovatelů a MŠ Šponarova, přestože má každé pracoviště své prostorové možnosti a jedinečnou atmosféru, spojuje nás společná filozofie, hodnoty a odpovědnost za vytváření bezpečného a podnětného prostředí pro děti.

Tým školy tvoří vedení školy, učitelé, asistenti pedagoga, administrativní zaměstnanci, vedoucí školní jídelny, kuchařky a školnice. Každý člen týmu má v životě školy své nezastupitelné místo a svým jednáním přispívá k tomu, jak děti školu vnímají a jak se v ní cítí.

Pedagogové jsou dětem citlivými průvodci. Vnímají jejich jedinečnost, naslouchají jim a vytvářejí podmínky, ve kterých mohou děti samostatně objevovat, rozhodovat se, spolupracovat, tvořit a učit se prostřednictvím hry a vlastního prožitku. Splňují kvalifikační předpoklady stanovené zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění. Průběžně se dále vzdělávají, rozvíjejí své odborné, pedagogické i osobnostní kompetence a získané poznatky přenášejí do každodenní vzdělávací praxe.

Nepedagogičtí pracovníci jsou nedílnou součástí týmu Mateřské školy Harmonie a významně se podílejí na vytváření bezpečného, čistého a příjemného prostředí. Svou každodenní prací zajišťují plynulý chod obou pracovišť, kvalitní stravování, péči o vnitřní i venkovní prostory školy a potřebné administrativní a organizační zázemí. Svým přístupem a jednáním poskytují dětem přirozený vzor ohleduplnosti, spolupráce a odpovědnosti.

Vedení školy podporuje další vzdělávání, sebereflexi, vzájemné učení i využívání silných stránek jednotlivých členů týmu. **Noví zaměstnanci** jsou postupně seznamováni s filozofií školy, jejími hodnotami a způsobem práce.

V Harmonii vnímáme každého zaměstnance jako důležitou součást jednoho týmu. Kvalitní předškolní vzdělávání nevzniká pouze ve třídách, ale také v každodenních setkáních, vztazích a drobných situacích, na kterých se podílejí všichni lidé ve škole.

2 Prostředí, ve kterém může dítě růst – podmínky vzdělávání

Uvědomujeme si, že prožívání dítěte v mateřské škole ovlivňují nejen nabízené činnosti, ale také způsob, jakým je ráno přivítáno, kolik času dostává na hru, zda může odpočívat podle svých potřeb, na koho se může obrátit a jaké možnosti mu poskytuje prostředí kolem něj. Proto vědomě pečujeme o vztahy, rytmus dne, společné stolování, uspořádání prostoru i otevřenou spolupráci s rodinou.

2.1 Psychosociální podmínky

Každému dítěti poskytujeme dostatek času, aby si na nové prostředí, denní rytmus, děti i dospělé postupně zvyklo. **Průběh adaptace** domlouváme se zákonnými zástupci a přizpůsobujeme jej věku, zkušenostem a aktuálním potřebám dítěte. Pomáhají nám pravidelné rituály, předvídatelný průběh dne a blízkost pedagoga, na kterého se dítě může s důvěrou obrátit.

Pedagogové jednají s dětmi klidně, srozumitelně a s respektem. Děti je mohou oslovovat křestními jmény, což podporuje přirozenou blízkost, vzájemnou důvěru a odvahu obrátit se na dospělého s otázkou, přáním nebo žádostí o pomoc. Tento způsob oslovování nenarušuje roli pedagoga ani dohodnuté hranice; vztah zůstává bezpečný, profesionální a založený na vzájemné úctě. Pedagogové dětem naslouchají, přijímají jejich emoce a pomáhají jim postupně porozumět tomu, co prožívají. Děti mohou vyjádřit svůj názor i nesouhlas, volit z nabízených možností a zapojovat se do činností vlastním tempem. Jejich volbu respektujeme v mezích, které chrání zdraví, bezpečí a práva všech zúčastněných.

Všechny děti mají ve třídě **rovnocenné postavení**. Nepřípustné jsou projevy ponižování, zesměšňování, manipulace, nátlaku, násilí nebo zvýhodňování. Děti mezi sebou neporovnáváme a nevytváříme nezdravě soutěživé prostředí. Oceňujeme jejich úsilí, vlastní postup a osobní pokrok. Chybu přijímáme jako přirozenou součást učení.

Pravidla soužití vytvářejí pedagogové společně s dětmi, výtvarně je ztvárňují na velké formáty, které jsou umístěny ve třídách, umývárnách a dalších místech, k nimž se daná pravidla vztahují. Díky názornému zobrazení je mají stále na očích, lépe jim rozumějí a mohou se k nim společně s pedagogy vracet. Všechny třídy využívají také společné klavírní znělky doprovázející pravidelné činnosti, například úklid, pitný režim nebo setkání v komunitním kruhu. Známé melodie pomáhají dětem předvídat, co bude následovat, usnadňují klidné přechody mezi činnostmi a posilují jejich pocit jistoty a bezpečí.

V **denním programu** omezujeme spěch, zbytečné čekání a nepřiměřené organizování dětí. Poskytujeme jim dostatek času na rozehranou činnost, dokončení vlastní práce i postupný přechod mezi aktivitami. Dítě může podle své potřeby využít klidné místo, chvíli pozorovat dění, odpočívat nebo se zapojit později.

Pedagogové průběžně sledují vztahy a atmosféru ve třídě. Citlivě reagují na změny v chování nebo prožívání dítěte a **podporují** děti při řešení nedorozumění a konfliktů. Případné projevy vyčleňování, ubližování nebo rizikového chování řeší bez odkladu ve spolupráci s rodinou, dalšími pracovníky školy a podle potřeby také s odborníky.

2.2 Partnerství se zákonnými zástupci

Rodinu vnímáme jako nejdůležitějšího partnera při vzdělávání dítěte. Spolupráci zakládáme na vzájemné důvěře, respektu, otevřenosti a diskrétnosti. Zákonným zástupcům nasloucháme, respektujeme jejich znalost dítěte a společně s nimi hledáme postupy podporující jeho pohodu, vývoj a učení. Součástí kultury Mateřské školy Harmonie je vzájemné oslovování křestními jmény a tykání s rodiči. Tento způsob komunikace vnímáme jako přirozený krok k otevřenějším, vstřícnějším a skutečně partnerským vztahům. Přispívá k přátelské atmosféře, aniž by oslaboval vzájemnou úctu, profesionalitu nebo diskrétnost.

Před nástupem dítěte pořádáme informační setkání pro nové rodiny. Zákonné zástupce seznamujeme s prostředím a životem mateřské školy a společně domlouváme průběh adaptace. Důležité informace si předáváme při každodenním příchodu a odchodu dítěte. Pro podrobnější rozhovory nabízíme individuální konzultace, při kterých sdílíme postřehy o prožívání, zájmech, potřebách a pokrocích dítěte. K předávání informací o dění ve třídě, připravovaných akcích i organizačních záležitostech využíváme osobní komunikaci, nástěnky a webové stránky školy.

Rodiny zveme ke společným slavnostem, tvořivým a hudebním setkáním, péči o zahradu, výletům a dalším událostem školy. Nabízíme jim možnost přicházet s vlastními podněty, zkušenostmi a nápady a přiměřeně se podílet na životě mateřské školy. Jejich zapojení je dobrovolné a respektuje možnosti každé rodiny.

Zpětnou vazbu zákonných zástupců získáváme v každodenních rozhovorech, při konzultacích a prostřednictvím anonymního dotazníku na konci školního roku. Podněty vyhodnocujeme v souvislostech a využíváme při plánování další práce a rozvoji školy.

V případě potřeby pomáháme rodinám zorientovat se v možnostech poradenské a odborné podpory. Se souhlasem zákonného zástupce **spolupracujeme** se školskými poradenskými zařízeními, základními školami a dalšími odborníky, vždy s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

2.3 Organizace vzdělávání

Děti se vzdělávají ve **věkově smíšených třídách**. Toto uspořádání se přibližuje přirozenému společenství rodiny a umožňuje dětem navazovat vztahy napříč věkem, učit se vzájemným pozorováním, nápodobou, spoluprací a pomocí. Mladší děti získávají přirozené vzory, starší mohou uplatňovat své zkušenosti, ohleduplnost a odpovědnost. Vzdělávací nabídku proto přizpůsobujeme různým možnostem, potřebám a úrovním zkušeností dětí.

Den začíná osobním předáním a přivítáním dítěte a končí jeho předáním zákonnému zástupci nebo jiné pověřené osobě. Tato setkání využíváme k předání aktuálních informací důležitých pro pohodu a bezpečí dítěte.

Denní program má srozumitelný a předvídatelný rámec, zůstává však pružný. Reagujeme na potřeby a zájmy dětí, průběh rozehraných her, aktuální situace, počasí i příležitosti, které přináší život školy a jejího okolí. Děti provázejí dnem **pravidelné rituály a jednoduché hudební znělky**, které jim pomáhají orientovat se v čase a klidně přecházet mezi jednotlivými částmi dne. Neslouží k mechanickému řízení dětí, ale jako srozumitelná a dětem blízká opora.

Spontánní hra má v organizaci dne nezastupitelné místo. Děti mají dostatek času hru rozvinout, proměňovat a podle možností také dokončit nebo uchovat pro pozdější pokračování. Vedle spontánní hry probíhají nepřímé řízení a řízené činnosti, zpravidla individuálně nebo v menších skupinách.

V komunitním kruhu děti a pedagogové sdílejí zážitky, otázky, nápady a pocity, společně plánují, vytvářejí pravidla a hledají řešení vzniklých situací. Účast a způsob zapojení přizpůsobujeme možnostem dítěte. Dbáme na to, aby každé dítě mohlo promluvit, ale také pouze naslouchat.

Pracovní doba pedagogů je podle možností organizována tak, aby se v době hlavních vzdělávacích činností překrývali a mohli realizovat tandemové vzdělávání. Souběžné působení pedagogů a případná spolupráce s asistentem pedagoga umožňují práci v menších skupinách, pobyt venku, individualizaci, pedagogické pozorování i citlivou podporu dětí, které ji právě potřebují.

Pobyt venku je každodenní součástí programu. Využíváme především obě školní zahrady, ale také vycházky do okolí, Bělského lesa a dalších míst dostupných dětem. Délku a podobu pobytu přizpůsobujeme počasí, kvalitě ovzduší, zdravotnímu stavu dětí a aktuálním podmínkám. Při plánování společných akcí, výletů a návštěv institucí přihlížíme k věku, možnostem a potřebám dětí. Zajišťujeme přiměřený počet doprovázejících osob, děti předem seznamujeme s průběhem a pravidly bezpečnosti a umožňujeme jim připravit se na novou situaci.

Organizace dne respektuje individuální potřebu aktivity, jídla, pití, hygieny, odpočinku a soukromí. Dětem s nižší potřebou spánku nabízíme po společné relaxační chvíli klidné činnosti

tak, aby nebyl rušen odpočinek ostatních. Do spánku ani nepřiměřeně dlouhého setrvávání na lehátku děti nenutíme.

2.4 Životospřáva

Dětem poskytujeme **pestrou a vyváženou stravu** odpovídající zásadám školního stravování. Jídelníčky připravují vedoucí školní jídelny a kuchařky obou pracovišť s důrazem na rozmanitost potravin, ovoce, zeleninu, luštěniny, ryby a vhodné způsoby přípravy pokrmů. Podle možností a platných pravidel zohledňujeme zdravotně odůvodněné stravovací potřeby dětí ve spolupráci s rodinou a školní jídelnou.

Mezi jednotlivými jídly zachováváme pravidelné intervaly a při stolování respektujeme **individuální tempo** dítěte. Děti do jídla nenutíme. K ochutnávání je povzbuzujeme vlastním příkladem a laskavou motivací, současně však respektujeme jejich signály hladu a sytosti. Děti mohou přiměřeně svému věku a možnostem ovlivnit velikost porce a říci si, jaké množství jednotlivých pokrmů si přejí. Podporujeme také jejich samostatnost – předškoláci si pod dohledem pedagoga sami nalévají polévku a děti si podle svých možností samy mažou pomazánku na pečivo. Stolování probíhá v klidné a příjemné atmosféře. Vedeme děti k postupné samostatnosti při přípravě místa, používání příboru, nalévání nápojů a úklidu po jídle. Učí se také ohleduplnosti, kultuře společného stolování a šetrnému zacházení s potravinami.

Pitný režim je dětem dostupný po celý den ve třídách i při pobytu venku. Děti si mohou vybírat z nabízených nápojů. Pedagogové jim pití připomínají, zejména při zvýšené pohybové aktivitě a v teplém počasí.

Každý den vytváříme dostatek příležitostí ke **spontánnímu pohybu** ve třídách i venku. Nabízíme také zdravotně zaměřené, hudebně-pohybové, relaxační a další pohybové činnosti. Děti vedeme k tomu, aby postupně poznávaly možnosti svého těla, dokázaly přiměřeně odhadnout své síly a osvojovaly si zásady bezpečného pohybu.

V průběhu dne střídáme aktivitu se zklidněním a odpočinkem. Respektujeme **rozdílnou potřebu spánku**, klidu i pohybu a umožňujeme dětem využít odpočinkové místo také mimo dobu poledního odpočinku. Prostory pravidelně větráme a dbáme na přiměřenou teplotu, čistotu a hygienické podmínky.

Pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci jsou dětem přirozeným vzorem v péči o zdraví, kultuře stolování, pohybových návycích, hygieně i ohleduplném vztahu k prostředí.

2.5 Věcné podmínky

Vnitřní i venkovní prostředí obou pracovišť uspořádáváme tak, aby bylo bezpečné, přehledné a podnětné a umožňovalo dětem samostatný pohyb, hru, tvoření, experimentování, setkávání i odpočinek. Přihlížíme k věkově smíšenému složení tříd a k individuálním potřebám dětí.

Třídy jsou členěny pro různé druhy činností, tak aby děti nacházely prostor pro námětové, konstruktivní, výtvarné, pracovní, hudební, pohybové a badatelské aktivity, práci s knihou i klidné individuální zaujetí. Hračky, knihy, výtvarné potřeby, přírodniny a další materiály jsou dětem zpravidla volně dostupné, přehledně uspořádané a přiměřené jejich věku a možnostem. U pomůcek vyžadujících zvláštní zacházení stanovujeme srozumitelná pravidla. Nabídku průběžně obměňujeme podle zájmů a potřeb dětí, aktuálních témat a výsledků pedagogického diagnostikování. Charakteristickou součástí vybavení školy jsou hudební nástroje, včetně přirozeně laděných nástrojů. Digitální technologie využíváme účelně, přiměřeně věku dětí a pouze tehdy, pokud obohacují jejich poznávání, tvoření nebo hledání informací.

Děti se podílejí na úpravě tříd, chodeb i zahrad prostřednictvím vlastních výtvorů, nápadů a praktické péče. Upřednostňujeme autentické dětské práce před hotovými dekoracemi. Vedeme děti k udržování pořádku, šetrnému zacházení s hračkami a pomůckami a k odpovědnosti za prostředí, které společně využíváme.

Významnou součástí obou pracovišť jsou **přírodně pojaté školní zahrady**, které poskytují prostor pro spontánní pohyb, překonávání přiměřených překážek, smyslové poznávání, pozorování živé přírody, pěstování, péči o rostliny, práci s přírodními materiály, tvoření i odpočinek. Zahrady využíváme během celého roku jako přirozené učebny pod otevřeným nebem. Děti se podle svých možností zapojují do zalévání, sázení, péče o záhony, sběru přírodnin, úklidu a dalších skutečných činností. Získávají tak zkušenost, že prostředí není pouze hotovým prostorem ke hře, ale místem, o které mohou společně pečovat a které mohou svým jednáním ovlivňovat.

Vybavení, hračky, nábytek, zahradní prvky a ostatní prostory pravidelně kontrolujeme a udržujeme. Zjištěné nedostatky odstraňujeme podle jejich závažnosti a finančních možností školy. Materiální podmínky postupně obnovujeme a rozvíjíme tak, aby odpovídaly potřebám dětí, současným požadavkům na předškolní vzdělávání i společnému směřování Mateřské školy Harmonie.

3 Čemu věříme – charakteristika školního vzdělávacího programu

„Harmonie vzniká tam, kde dítě může růst vlastním tempem, s důvěrou, respektem a radostí z poznání.“

3.1 Vize a filozofie vzdělávacího programu „V kruhu Harmonie“

Školní vzdělávací program „V kruhu Harmonie“ vychází z přesvědčení, že každé dítě je jedinečnou osobností, která se rozvíjí vlastním tempem, prostřednictvím svých prožitků, vztahů, otázek a zkušeností. Naším záměrem je vytvářet mateřskou školu, ve které se děti i dospělí cítí bezpečně, přijímaně a spokojeně, kde mohou být sami sebou a kde vzájemné vztahy stojí na důvěře, úctě, laskavosti a otevřené komunikaci.

Věříme, že dítě roste nejlépe tam, kde je respektována jeho jedinečnost, kde může svobodně objevovat, tvořit, ptát se, rozhodovat se a přiměřeně svým možnostem ovlivňovat dění kolem sebe. Vzdělávání proto stavíme na hře, přímém prožitku, vlastní zkušenosti, pohybu, spolupráci, experimentování a přirozené dětské zvědavosti.

Zdraví chápeme celostně – jako stav tělesné, duševní, sociální a vnitřní pohody. Podporujeme děti v tom, aby se postupně učily vnímat své tělo a jeho potřeby, rozumět svým emocím, vytvářet zdravé vztahy, pečovat o sebe, druhé i prostředí, ve kterém žijí. Usilujeme o rovnováhu mezi aktivitou a odpočinkem, mezi potřebami jednotlivce a potřebami společenství, mezi svobodou a odpovědností, mezi přijímáním a dáváním.

Naší vizí je mateřská škola, která:

- vytváří bezpečné, laskavé a podnětné prostředí pro děti i dospělé;
- respektuje jedinečnost, potřeby, možnosti, zájmy a osobní tempo každého dítěte;
- podporuje tělesnou, duševní a sociální pohodu;
- umožňuje dětem učit se prostřednictvím hry, prožitku, objevování a vlastní zkušenosti;
- rozvíjí samostatnost, tvořivost, spolupráci a odpovědnost;
- vede děti k citlivému vztahu k sobě, druhým lidem, přírodě a místu, ve kterém žijí;
- spolupracuje s rodinou jako s důležitým partnerem;
- propojuje obě pracoviště společnými hodnotami a jednotným pedagogickým směřováním;
- je otevřeným a učícím se společenstvím, ve kterém se společně rozvíjejí děti i dospělí.

3.2 Kruh jako symbol vzájemné propojenosti

Kruh je základním symbolem našeho vzdělávacího programu. Vyjadřuje celistvost, rovnováhu, bezpečí, sounáležitost a přirozené plynutí života. Nemá začátek ani konec. Všechno se v něm vzájemně propojuje, vrací se, proměňuje a pokračuje. Žádná jeho část nestojí nad ostatními a žádná nemůže být vnímána zcela odděleně.

Stejně nahlížíme také na dítě a jeho vzdělávání. Tělesný, psychický, sociální, hodnotový i kulturní rozvoj dítěte tvoří jeden celek. Pohyb ovlivňuje psychickou pohodu, bezpečné vztahy podporují odvahu poznávat, vlastní zkušenost probouzí otázky a společná péče o prostředí rozvíjí odpovědnost i pocit sounáležitosti.

Kruh Harmonie současně symbolizuje společenství dětí, rodin, zaměstnanců školy a dalších partnerů. Každý do něj vstupuje se svou jedinečností, zkušenostmi a potřebami. Každý má v tomto kruhu své místo, může být slyšen a může přispět k tomu, aby se v něm všichni cítili dobře.

Harmonie pro nás neznamena neměnný stav ani požadavek dokonalosti. Je živým procesem společného hledání rovnováhy, porozumění a cest, které podporují zdravý rozvoj dítěte i dobré vztahy mezi lidmi.

3.3 Příroda jako spojovací nit programu

Příroda je přirozenou součástí života dítěte a jedním z hlavních zdrojů poznávání, pohybu, tvořivosti, klidu a radosti. V našem vzdělávacím programu proto nezůstává uzavřena pouze v jednom integrovaném bloku. Prostupuje celým Kruhem Harmonie a jemně propojuje všech pět integrovaných bloků.

Příroda dětem umožňuje vnímat svět všemi smysly, pozorovat skutečné proměny, klást otázky, hledat souvislosti a učit se prostřednictvím vlastní zkušenosti. Je prostorem pro spontánní hru, přirozený pohyb, spolupráci, experimentování, odpočinek i ztišení. Učí děti trpělivosti, všímavosti, respektu k různým formám života a porozumění tomu, že každá změna potřebuje svůj čas.

Školní zahrady vnímáme jako přirozené učebny pod otevřeným nebem. Poskytují dětem prostor k pohybu, hře, pozorování, pěstování, péči, smyslovému poznávání i společnému setkávání. Děti zde mohou vnímat skutečné důsledky svého jednání a získávat zkušenost, že i drobná každodenní péče má smysl.

Nevedeme děti pouze k získávání poznatků o přírodě. Podporujeme je především v tom, aby si k ní vytvářely osobní vztah, cítily se být její součástí a postupně přebíraly přiměřenou odpovědnost za prostředí, ve kterém žijí.

3.4 Pojetí dítěte a jeho učení

Dítě vnímáme jako aktivního spoluúčastníka vzdělávání, který přichází s vlastními zkušenostmi, potřebami, otázkami, představami a zájmy. Není pouze příjemcem hotových informací. Poznává svět tím, že si hraje, zkoumá, pohybuje se, tvoří, komunikuje, spolupracuje, chybuje, hledá vlastní řešení a vrací se ke svým zkušenostem.

Vzdělávací nabídku vytváříme tak, aby:

- vycházela z přirozeného života a skutečných zkušeností dětí;
- reagovala na jejich aktuální potřeby, možnosti a zájmy;
- umožňovala dětem volbu a přiměřené rozhodování;
- poskytovala různé cesty a úrovně obtížnosti;
- podporovala samostatnost, iniciativu a tvořivost;
- nabízela příležitosti ke spolupráci i individuálnímu zaujetí;
- propojovala všechny vzdělávací oblasti;
- vedla děti k praktickému využívání získaných zkušeností;
- poskytovala každému dítěti možnost zažít úspěch a vnímat vlastní pokrok.

Významné místo má spontánní hra jako základní způsob učení dítěte předškolního věku. Doplnujeme ji nepřímo řízenými a řízenými činnostmi, prožitkovým, kooperativním, situačním a sociálním učením. Využíváme badatelské aktivity, smyslové hry, práci s přírodninami, tvořivé činnosti, pohyb, příběhy, hudbu, dramatizaci i praktické situace každodenního života.

Děti zapojujeme do plánování, průběžné reflexe i hodnocení společných činností. Nasloucháme jejich otázkám a návrhům a umožňujeme jim přicházet s vlastními tématy. Vzdělávací plán proto chápeme jako otevřený a proměnlivý rámec, který se vyvíjí spolu s dětmi.

3.5 Úloha učitele

Učitel je průvodcem dítěte, pozorným pozorovatelem a tvůrcem bezpečného a podnětného vzdělávacího prostředí. Vychází z důvěry ve schopnosti dítěte a nabízí mu podporu odpovídající jeho aktuálním potřebám a možnostem.

Učitel:

- navazuje s dítětem vztah založený na důvěře, respektu a přijetí;
- naslouchá mu a zajímá se o jeho prožívání, názory a otázky;
- všímá si jeho silných stránek, potřeb, zájmů a pokroků;
- připravuje různorodou vzdělávací nabídku umožňující volbu;
- podporuje dítě při hledání vlastních cest a neposkytuje předčasně hotová řešení;
- pracuje s chybou jako s přirozenou součástí učení;

- poskytuje dítěti srozumitelnou a podporující zpětnou vazbu;
- vede děti k sebehodnocení a uvědomování si vlastního pokroku;
- podporuje spolupráci namísto nezdravého soutěžení;
- průběžně reflektuje svou pedagogickou práci;
- spolupracuje s ostatními pedagogy, asistenty, rodinou a dalšími partnery.

Jedním z důležitých východisek plánování je **pedagogické diagnostikování**. Učitel průběžně poznává potřeby, možnosti, zájmy, silné stránky a způsoby učení jednotlivých dětí a získaná zjištění využívá při individualizaci vzdělávací nabídky. Děti mezi sebou neporovnává, ale sleduje osobní pokrok každého z nich a vytváří podmínky, ve kterých může rozvíjet svůj potenciál v míře odpovídající jeho individuálním možnostem.

3.6 Škola jako součást místního společenství

Mateřskou školu chápeme jako přirozenou součást místa, ve kterém děti žijí a vyrůstají. Spolupracujeme se základními školami, zřizovatelem, školskými poradenskými zařízeními, kulturními a komunitními organizacemi, seniory i dalšími partnery. Prostřednictvím návštěv, společných setkání, kulturních událostí a dalších skutečných situací děti poznávají své okolí, navazují vztahy s lidmi různých generací a získávají zkušenost, že i ony jsou platnou součástí širšího společenství. Spolupráci volíme tak, aby byla pro děti srozumitelná, bezpečná a přinášela jim přímý prožitek.

3.7 Hlavní cíle vzdělávacího programu

Naším cílem je vytvářet takové podmínky a vzdělávací příležitosti, aby dítě na konci předškolního vzdělávání podle svých individuálních možností:

- vnímalo samo sebe jako jedinečnou a hodnotnou osobnost;
- pečovalo o své tělo, zdraví a psychickou pohodu;
- dokázalo rozpoznávat a přiměřeně vyjadřovat své potřeby, názory a emoce;
- navazovalo vztahy založené na důvěře, respektu, spolupráci a ohleduplnosti;
- projevovalo samostatnost, zvědavost, tvořivost a radost z poznávání;
- kladlo otázky, hledalo souvislosti a zkoušelo různé způsoby řešení;
- využívalo získané zkušenosti v praktických životních situacích;
- dokázalo spolupracovat, domlouvat se a přiměřeně přebírat odpovědnost;
- přijímalo rozmanitost lidí jako přirozenou součást života;
- mělo pozitivní vztah k přírodě, místu, kde žije, i ke kulturním hodnotám;
- jednalo šetrně a s ohledem na udržitelný způsob života;
- důvěřovalo svým schopnostem a bylo otevřené dalšímu učení.

Všechny cíle, vzdělávací strategie, integrované bloky, podmínky vzdělávání i způsob pedagogického diagnostikování se v našem programu vzájemně propojují. Společně vytvářejí

jeden živý Kruh Harmonie, jehož středem je dítě, jeho pohoda, zdravý rozvoj a radost z objevování světa.

3.8 Společné vzdělávací strategie

Vzdělávací strategie představují společné postupy, které pedagogové Mateřské školy Harmonie uplatňují napříč všemi třídami, integrovanými bloky i každodenními situacemi. Vycházejí z našeho pohledu na dítě jako na aktivního spoluúčastníka vzdělávání, který se učí především prostřednictvím hry, vztahů, pohybu, vlastní zkušenosti, otázek a přímého prožitku.

Pedagogové volí vzdělávací strategie s ohledem na potřeby, možnosti, zájmy, zkušenosti a způsob učení jednotlivých dětí. Cílem je vytvářet rozmanité příležitosti, ve kterých mohou děti samostatně jednat, rozhodovat se, spolupracovat, tvořit, objevovat, chybovat, hledat vlastní řešení a vnímat svůj pokrok. Jednotlivé strategie se přirozeně prolínají. Jedna situace může současně podporovat více klíčových kompetencí i obě základní gramotnosti.

3.8.1 Kompetence k učení

Podporujeme přirozenou zvědavost dětí a jejich zájem porozumět světu kolem sebe. Vycházíme z jejich otázek, zkušeností a dosavadních představ, které zachycujeme například prostřednictvím tematických map. Nabízíme dětem příležitosti pozorovat, zkoumat, experimentovat, porovnávat, ověřovat vlastní domněnky a vracet se k tomu, co již zažily.

Poskytujeme jim dostatek času na soustředění, opakování, dokončení činnosti i hledání různých cest. Nesdělujeme předčasně hotová řešení, ale klademe otevřené otázky a pomáháme dětem přemýšlet o tom, jak postupovaly a co jim při učení pomohlo. Prostřednictvím společné reflexe a Portfolia dítěte je vedeme k uvědomování si vlastních pokroků.

3.8.2 Komunikační kompetence

Vytváříme prostředí, ve kterém mohou děti bezpečně vyjadřovat své myšlenky, potřeby, emoce, zkušenosti i nesouhlas. V každodenních rozhovorech a komunitním kruhu je vedeme k naslouchání, střídání v komunikaci, kladení otázek a respektování názoru druhého.

Podporujeme různé způsoby vyjadřování – řečí, pohybem, kresbou, hudbou, dramatizací, gestem, fotografií nebo vlastním výtvozem. Rozšiřujeme slovní zásobu dětí prostřednictvím skutečných situací, příběhů, knih, písní, říkadel, společného vyprávění a pojmenovávání toho, co děti pozorují a prožívají. Dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka poskytujeme názornou a individuálně přizpůsobenou podporu.

3.8.3 Osobnostní a sociální kompetence

Budujeme vztahy založené na důvěře, respektu a přijetí. Pomáháme dětem poznávat vlastní potřeby, emoce, silné stránky a hranice a učíme je přiměřeně je vyjadřovat. Poskytujeme jim možnost volby a podporujeme je v samostatném rozhodování a přijímání přiměřených důsledků jejich rozhodnutí. Věkově smíšené třídy vytvářejí přirozené příležitosti ke vzájemné pomoci, ohleduplnosti, nápodobě a přijímání rozdílných možností druhých. Při společných hrách a činnostech děti vedeme k domluvě, spolupráci, rozdělení rolí a řešení konfliktů dohodou. Děti mezi sebou neporovnáváme; oceňujeme jejich úsilí a osobní pokrok.

3.8.4 Kompetence k občanství a udržitelnosti

Děti zapojujeme do vytváření pravidel soužití a do rozhodování o záležitostech, které se jich týkají. Pomáháme jim rozumět tomu, že jejich jednání ovlivňuje druhé lidi i prostředí, a vedeme je k přiměřené odpovědnosti za společný život třídy. Prostřednictvím každodenní péče o třídu, zahradu, rostliny a drobné živočichy získávají zkušenost, že i jejich jednání má význam. Učí se šetrně zacházet s vodou, potravinami, hračkami, pomůckami a přírodními zdroji. Při pobytu venku pozorují proměny přírody, poznávají různé formy života a hledají způsoby, jak mohou pečovat o místo, ve kterém žijí.

Setkávání s rodinami, seniory, místními organizacemi a dalšími partnery pomáhá dětem vnímat sounáležitost s širším společenstvím a respektovat rozmanitost lidí, jejich zkušeností a způsobů života.

3.8.5 Kompetence k podnikavosti a pracovní

Dětem poskytujeme prostor přicházet s vlastními nápady, plánovat jejich uskutečnění a podílet se na přípravě potřebných pomůcek, materiálů a prostředí. Podporujeme je, aby si vybíraly postup, rozdělovaly si role, spolupracovaly a podle svých možností dokončovaly započatou činnost. Do života školy zařazujeme skutečné praktické činnosti, například přípravu stolování, mazání pomazánek, péči o rostliny a záhony, úklid, práci s přírodninami, tvoření a zacházení s jednoduchými nástroji a náradím. Dbáme na bezpečnost, zároveň však dětem ponecháváme přiměřenou samostatnost. Oceňujeme jejich aktivitu, tvořivost, vytrvalost i práci druhých.

3.8.6 Kompetence k řešení problémů

Využíváme přirozené problémové situace vznikající při hře, spolupráci, pohybu, experimentování i každodenních činnostech. Vedeme děti k tomu, aby problém nejprve popsaly, přemýšlely o možných řešeních, zkoušely různé postupy a posuzovaly jejich důsledky. Neposkytujeme dětem řešení dříve, než dostanou možnost hledat vlastní cestu. Podporujeme pokus, omyl, ověřování, porovnávání a změnu původního postupu. Chybu nepovažujeme za neúspěch, ale za přirozenou informaci, která může dítěti pomoci při dalším hledání. V případě

konfliktu pomáháme dětem vyjádřit jejich pohled, vyslechnout druhého a hledat přijatelné řešení.

3.8.7 Kulturní kompetence

Seznamujeme děti s hudbou, výtvarným uměním, literaturou, dramatem, tradicemi a kulturním prostředím místa, ve kterém žijí. Děti nejsou pouze posluchači a diváky, ale samy zpívají, hrají na hudební nástroje, tančí, dramatizují, vyprávějí, tvoří a sdílejí své zážitky. Významné místo mají přirozeně laděné nástroje, společný zpěv, klavírní znělky, příběhy, říkadla a slavnosti spojené s rytmem roku. Tradice dětem nepředkládáme jako jedinou správnou podobu života, ale jako příležitost poznávat kulturní dědictví, rodinnou a společenskou rozmanitost a vytvářet si vlastní vztah ke kulturním hodnotám.

3.8.8 Digitální kompetence

Digitální technologie využíváme cíleně a pouze tehdy, pokud smysluplně obohacují skutečnou zkušenost dítěte. Mohou dětem pomáhat při hledání informací, zaznamenávání pozorování, fotografování průběhu činnosti, poslechu zvuků, práci s obrazem nebo společném vytváření jednoduchého digitálního obsahu. S dětmi přiměřeně jejich věku hovoříme o tom, k čemu digitální technologie slouží, kdy nám pomáhají a kdy je vhodnější využít přímou zkušenost, pohyb, knihu, rozhovor nebo vlastní pozorování.

3.8.9 Čtenářská gramotnost

Čtenářskou gramotnost rozvíjíme prostřednictvím pravidelného předčítání, vyprávění, rozhovorů o knihách, prohlížení ilustrací, práce s příběhem, říkadly, písněmi, dramatizací a vlastní tvorbou dětí. Děti mají volný přístup ke knihám a mohou si je vybírat podle svého zájmu. Klademe otázky, které děti vedou k porozumění, předvídání dalšího děje, hledání souvislostí a vyjadřování vlastního názoru. Podporujeme je ve vyprávění zážitků a příběhů, vytváření vlastních knih, obrazových záznamů a ilustrací. Využíváme také symboly, piktogramy, pravidla ztvárněná dětmi a další texty, které mají v každodenním životě skutečný význam.

3.8.10 Matematická gramotnost

Matematickou gramotnost rozvíjíme především při hře, manipulaci s předměty, pohybu, stavění, třídění, porovnávání, vaření, stolování, pobytu venku a řešení praktických situací. Děti mají příležitost vnímat množství, pořadí, velikost, tvar, vzdálenost, směr, čas, pravidelnost a rytmus. Využíváme stavebnice, přírodniny, jednoduché záznamy, symboly, rytmické a hudební činnosti, prostorové hry i skutečné situace, při kterých děti rozdělují, měří, porovnávají nebo

zjišťují, kolik, čeho potřebují. Důležitější, než rychlá správná odpověď je vlastní přemýšlení dítěte a porozumění tomu, jak k řešení dospělo.

3.8.11 Společné působení vzdělávacích strategií

Vzdělávací strategie neuplatňujeme jako oddělené postupy ani jako seznam úkolů, které musí všechny děti splnit. Přirozeně je propojujeme ve spontánní hře, připravené vzdělávací nabídce, pobytu venku, praktických situacích, společném plánování i reflexi.

Pedagogové průběžně sledují, jak děti nabízené příležitosti využívají, a podle získaných zjištění upravují prostředí, míru podpory, obtížnost i způsob organizace vzdělávání. Rozvoj klíčových kompetencí a základních gramotností chápeme jako dlouhodobý proces, který respektuje jedinečné možnosti a osobní cestu každého dítěte.

4 Každé dítě má svou cestu – individualizace a specifika vzdělávání

Každé dítě přichází do mateřské školy s vlastními zkušenostmi, potřebami, možnostmi, zájmy a způsobem učení. Vzdělávání proto přizpůsobujeme jeho aktuální životní a vývojové situaci a vytváříme podmínky, ve kterých se může cítit bezpečně, přijímaně a být přirozenou součástí společného života třídy. Ve spolupráci s rodinou a podle potřeby také s dalšími odborníky hledáme takovou míru podpory a přiměřených výzev, která dítěti umožní rozvíjet jeho potenciál a postupovat vlastní cestou.

4.1 Individuální vzdělávání dle § 34 b školského zákona

Zákonný zástupce dítěte, pro které je předškolní vzdělávání povinné, může zvolit individuální vzdělávání. Tuto skutečnost písemně oznámí ředitelce mateřské školy a v oznámení uvede období a důvody individuálního vzdělávání. Má-li být dítě individuálně vzděláváno po převážnou část školního roku, je třeba oznámení doručit nejpozději tři měsíce před jeho začátkem. V průběhu školního roku lze individuální vzdělávání zahájit ode dne doručení oznámení ředitelce školy.

Mateřská škola doporučí zákonnému zástupci oblasti, ve kterých má být dítě vzděláváno. Doporučení vychází z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a ze školního vzdělávacího programu „V kruhu Harmonie“. Rodině poskytujeme potřebné informace a podle jejího zájmu také konzultace, které mohou vzdělávání dítěte podpořit.

Úroveň osvojování očekávaných výsledků učení ověřujeme v řádném nebo náhradním termínu stanoveném školním řádem. Setkání probíhá laskavou a dítěti blízkou formou, zejména

prostřednictvím rozhovoru, hry, praktických činností a práce s portfoliem. Respektujeme individuální možnosti dítěte, oceňujeme jeho pokrok a zákonnému zástupci podle potřeby doporučujeme další postup.

4.2 Vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Mateřská škola vytváří v souladu s § 16 zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona, a vyhláškou č. 27/2016 Sb., v platném znění, podmínky pro společné vzdělávání všech dětí s respektem k jejich individuálním potřebám, možnostem a tempu. Děti se speciálními vzdělávacími potřebami jsou přirozenou součástí kolektivu. Vytváříme jim podmínky, aby se s potřebnou podporou mohly plně zapojovat do života třídy, rozvíjet své silné stránky a využívat svůj vzdělávací potenciál.

Pedagogové průběžně sledují pokroky, projevy a vzdělávací potřeby dítěte a podle získaných zjištění přizpůsobují vzdělávací nabídku, prostředí, organizaci, způsob komunikace i míru poskytované podpory. Podpůrná opatření prvního stupně poskytuje škola podle aktuálních potřeb dítěte i bez doporučení školského poradenského zařízení. Podpůrná opatření druhého až pátého stupně realizuje na základě doporučení školského poradenského zařízení a po udělení písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce. § 16 školského zákona

Na podpoře dítěte spolupracují pedagogové příslušné třídy, podle potřeby asistent pedagoga, vedení školy, rodina, školské poradenské zařízení a další odborníci. Účinnost poskytovaných podpůrných opatření průběžně vyhodnocujeme a další postup upravujeme tak, aby odpovídal aktuálním potřebám dítěte a podporoval jeho pohodu, učení, samostatnost i zapojení do společného života třídy.

4.3 Vzdělávání dětí nadaných a mimořádně nadaných

Vzdělávání dětí nadaných a mimořádně nadaných uskutečňujeme v souladu s § 17 zákona č. 561/2004 Sb., školského zákona, a vyhláškou č. 27/2016 Sb., v platném znění. Pedagogové průběžně sledují projevy nadání, zájmy a silné stránky dítěte prostřednictvím pedagogického diagnostikování, pozorování při hře a dalších činnostech a ve spolupráci s jeho rodinou.

Dětem nabízíme rozmanité a přiměřeně náročné podněty, prostor pro hlubší poznávání, experimentování, tvoření, kladení otázek a uskutečňování vlastních nápadů. Podporujeme jejich zvědavost, samostatnost, tvořivost a vnitřní motivaci, zároveň však dbáme na harmonický rozvoj celé osobnosti, dobré vztahy s ostatními dětmi a psychickou pohodu dítěte.

Pokud projevy dítěte nasvědčují mimořádnému nadání, sdílíme svá zjištění se zákonnými zástupci a doporučíme jim odborné posouzení ve školském poradenském zařízení. Na základě jeho doporučení zajišťujeme potřebná podpůrná opatření a případně zpracováváme individuální vzdělávací plán.

4.4 Vzdělávání dětí mladších tří let

Při vzdělávání dětí mladších tří let respektujeme jejich vývojová specifika, individuální potřeby a odlišné tempo. Uvědomujeme si, že schopnost zvládnout pobyt v mateřské škole souvisí nejen s věkem, ale také s aktuální tělesnou, psychickou, sociální a komunikační zralostí dítěte. Jeho připravenost, průběh adaptace a potřebnou míru podpory proto citlivě sledujeme a konzultujeme s rodinou.

Děti mladší tří let jsou vzdělávány ve věkově smíšených třídách. Přítomnost starších dětí jim poskytuje přirozené vzory při komunikaci, sebeobsluze, hře i navazování vztahů. Současně dbáme na to, aby prostředí, organizace dne, vzdělávací nabídka a očekávání dospělých odpovídaly možnostem nejmladších dětí. Poskytujeme jim dostatek bezpečného prostoru, individuální pozornosti, klidu, pohybu a odpočinku.

Vzdělávací nabídku přizpůsobujeme kratší době soustředění, potřebě opakování, pravidelných rituálů a učení prostřednictvím smyslového poznávání, nápodoby, pohybu a vlastní zkušenosti. Dětem poskytujeme laskavou a přiměřenou podporu při hygieně, oblékání, stravování i dalších každodenních činnostech a postupně je vedeme k samostatnosti. Průběh adaptace nastavujeme individuálně a v úzké spolupráci s rodinou.

4.5 Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka

Dětem s nedostatečnou znalostí českého jazyka poskytujeme jazykovou podporu od jejich nástupu do mateřské školy, bez ohledu na jejich státní příslušnost. Češtinu rozvíjíme především přirozenou cestou v každodenních situacích, při hře, rozhovorech, předčítání, zpěvu, pohybu a společných činnostech. Využíváme názorné pomůcky, obrázky, gesta, opakování, pravidelné rituály a jednoduchá, srozumitelná sdělení. Podporujeme navazování vztahů s ostatními dětmi a dbáme na to, aby se dítě mohlo postupně a bezpečně zapojovat do života třídy.

Při plánování a realizaci jazykové podpory vycházíme z Kurikula češtiny jako druhého jazyka pro povinné předškolní vzdělávání a využíváme odpovídající metodické a výukové materiály. Jazyková příprava probíhá hravou, názornou a věku přiměřenou formou. Pokroky dítěte průběžně sledujeme a podporu přizpůsobujeme jeho aktuální úrovni porozumění, komunikačním možnostem a potřebám. Podle potřeby spolupracujeme s rodinou a hledáme způsoby, jak může být rozvoj českého jazyka přirozeně podporován také v domácím prostředí.

Pokud jsou na jednom pracovišti mateřské školy alespoň čtyři děti v povinném předškolním vzdělávání, které jsou cizinci nebo občany České republiky s obdobnou potřebou začlenění z důvodu nedostatečné znalosti českého jazyka, zřizuje ředitelka školy skupinu pro bezplatnou jazykovou přípravu. Skupina má zpravidla čtyři až osm dětí. Jazyková příprava probíhá v rozsahu jedné hodiny týdně, rozdělené do dvou až tří kratších bloků. Pokud je na pracovišti

méně než čtyři děti s touto potřebou, poskytujeme jim cílenou jazykovou podporu v rámci běžných vzdělávacích činností.

5 Svět poznání – vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah školního vzdělávacího programu „V kruhu Harmonie“ je uspořádán do pěti flexibilně uspořádaných integrovaných bloků:

Tělo jako dar

Myšlenky dávají křídla

Vztahy tvoří mosty

Svět v harmonii

Kořeny v tradicích

Jednotlivé integrované bloky společně vytvářejí jeden vzájemně propojený celek – Kruh Harmonie. Každý z nich má svůj hlavní smysl a zaměření, současně však přirozeně zasahuje do všech vzdělávacích oblastí RVP PV:

Dítě a jeho tělo;

Dítě a jeho psychika;

Dítě, ten druhý a společnost;

Dítě a svět.

Integrované bloky nejsou vzájemně oddělené ani pevně spojené s konkrétní částí školního roku. Jejich pořadí, délka a způsob realizace nejsou předem časově určeny. Učitelé mohou podle aktuálních potřeb, možností a zájmů dětí využít jeden integrovaný blok, jeho část nebo přirozeně propojit obsah několika bloků.

K jednotlivým integrovaným blokům se mohou učitelé s dětmi v průběhu školního roku opakovaně vracet. Obsah mohou rozvíjet do větší hloubky, doplňovat jej o nové souvislosti a reagovat na aktuální situace, události, dětské otázky i náměty, které přináší každodenní život.

Východiskem pro volbu a rozpracování vzdělávacího obsahu jsou:

- potřeby, možnosti, zkušenosti a zájmy dětí;
- poznatky získané prostřednictvím pedagogického diagnostikování;
- otázky, nápady a návrhy dětí;
- aktuální situace ve třídě, škole, přírodě a okolním společenství;
- život a specifika obou pracovišť mateřské školy;
- společná vize, cíle a vzdělávací strategie programu „V kruhu Harmonie“.

Všechny integrované bloky podporují celkový rozvoj dítěte a směřují k očekávaným výsledkům učení vzdělávacích oblastí. Současně vytvářejí příležitosti k rozvoji klíčových kompetencí, čtenářské a matematické gramotnosti.

Příroda prostupuje všemi pěti integrovanými bloky jako jejich spojovací nit. Přináší dětem příležitosti k pohybu, péči o zdraví, kladení otázek, objevování, spolupráci, odpovědnému jednání i prožívání tradic spojených s rytmem roku. Školní zahrady a okolní prostředí využíváme jako přirozený prostor pro hru, učení, setkávání, pozorování, experimentování, tvoření i odpočinek.

Konkrétní vzdělávací nabídku vytvářejí pedagogové na úrovni jednotlivých tříd. Plánování probíhá průběžně ve spolupráci pedagogů a dětí, podle podmínek třídy také za účasti asistenta pedagoga. Je otevřené změnám a umožňuje využívat aktuální vzdělávací příležitosti. Pedagogové přitom sledují, aby byly v průběhu realizace školního vzdělávacího programu systematicky podporovány všechny očekávané výsledky učení stanovené RVP PV.

5.1 Tělo jako dar – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a klíčové kompetence

Tělo jako dar

Integrovaný blok „Tělo jako dar“ provází děti poznáváním sebe samých prostřednictvím těla, pohybu a vlastních prožitků. Opírá se o filozofii mateřské školy Harmonie, která vnímá zdraví jako propojení tělesné, duševní i sociální pohody a podporuje přirozený rozvoj dítěte v souladu s jeho individuálními potřebami.

Děti postupně objevují hodnotu vlastního těla jako daru, o který je důležité pečovat s respektem a laskavostí. Přirozeným a hravým způsobem poznávají jednotlivé části těla, své smysly a jejich funkce i význam v každodenním životě.

V rytmu pohybu, her a spontánních aktivit děti rozvíjejí obratnost, koordinaci i celkovou tělesnou zdatnost. Učí se naslouchat svému tělu, vnímat jeho možnosti a uvědomovat si, co jejich tělo potřebuje, co mu prospívá a jak o něj mohou pečovat.

Současně se zdokonalují v sebeobsluze, osvojují si pracovní návyky a postupně přebírají přiměřenou odpovědnost za své zdraví a bezpečí.

Nedílnou součástí je vedení dětí k respektu k vlastnímu tělu i k tělu druhých, k přijímání odlišností a k budování vztahů založených na úctě, ohleduplnosti a vzájemném porozumění.

Integrovaný blok tak podporuje harmonický rozvoj osobnosti dítěte a napomáhá vytvářet pevné základy pro zdravý, vyvážený a spokojený život.

Cíle:

Cílem integrovaného bloku je vést děti k uvědomění si vlastního těla jako hodnoty, o kterou je potřeba pečovat, a k utváření pozitivního vztahu ke zdravému životnímu stylu.

Děti si vytvářejí základní povědomí o svém těle, jeho částech a funkcích, učí se vnímat jeho potřeby a přirozeně na ně reagovat.

Součástí je rozvoj pohybových schopností a dovedností, motoriky, koordinace, rovnováhy a celkové tělesné zdatnosti. Děti jsou vedeny k radosti z pohybu, k objevování možností vlastního těla a k vytváření zdravých pohybových návyků.

Vzdělávací strategie:

- vytváříme podnětné a bezpečné prostředí pro spontánní i řízené činnosti, ve kterých děti aktivně objevují své tělo a jeho možnosti;
- denně zařazujeme krátké pohybové aktivity (ranní rozcvičky, pohybové hry, cvičení s hudbou) a zajišťujeme každodenní pobyt venku s ohledem na aktuální povětrnostní podmínky;
- připravujeme pohybové činnosti zaměřené na rozvoj koordinace, rovnováhy a orientace v prostoru (překážkové dráhy, cvičení s náčiním, pohybové hry podle pravidel) a podporujeme radost z pohybu bez soutěžení;
- cíleně rozvíjíme jemnou i hrubou motoriku prostřednictvím pohybových, manipulačních a grafomotorických činností;
- při běžných denních situacích vedeme děti k samostatnosti v sebeobsluze (oblékání, stolování, hygiena) a poskytujeme jim přiměřenou míru podpory;
- pravidelně připomínáme a upevňujeme hygienické návyky v konkrétních situacích (mytí rukou, používání kapesníku, sebeobsluha na WC);
- během dne vytváříme situace, ve kterých děti samostatně rozhodují o svých činnostech a učí se nést důsledky svých rozhodnutí;
- zajišťujeme vyvážený denní režim s dostatkem pohybu, odpočinku, spánku i prostoru pro spontánní aktivity;
- využíváme prožitkové, smyslové a situační učení založené na přímé zkušenosti dítěte;
- rozvíjíme verbální i neverbální komunikaci (vyprávění, popis, zpěv, dramatizace, pohybové vyjádření);
- využíváme sebehodnocení, společnou reflexi, piktogramy a další prvky formativního přístupu, které dětem pomáhají uvědomovat si vlastní prožitky, úsilí a pokrok;
- využíváme digitální technologie smysluplně a přiměřeně věku dětí jako doplněk vzdělávací nabídky (např. videa s pohybem, tancem, interaktivní aktivity, činnosti).

Rizika:

- nedostatek přirozeného pohybu a omezený prostor pro spontánní hru dětí;
- nevyvážený denní režim (nadmíra řízených činností, převažující frontální či pasivní činnosti);
- nerespektování individuálních možností, tempa a potřeb jednotlivých dětí;
- nedostatek příležitostí pro samostatnost a prožitkové učení;
- slabá podpora komunikace, vyjadřování a sdílení prožitků;
- nepřiměřené nároky na pohybový výkon dítěte, vzájemné porovnávání a podporování soutěživosti;
- nedostatek času a prostoru pro odpočinek, ztišení a respektování individuální potřeby spánku.

OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY UČENÍ
Dítě a jeho tělo Orientuje se na svém těle, pojmenuje jeho části a zná jejich funkce. TSB 01 Zachovává správné držení těla. TSB 02 Naplňuje své biologické potřeby. TSB 04 Zvládá základní pohybové dovednosti. PHJ 01 Koordinuje pohyby těla, ruky, oka. PHJ 03 Zvládá základy grafomotoriky. PHJ 05 Má osvojené základní hygienické návyky. OZD 01 Zvládá sebeobsluhu. PZI 01
Dítě a jeho psychika Správně vyslovuje většinu hlásek, ovládá dech, tempo a intonaci řeči. JAR 01 Sluchově rozlišuje různé zvuky, pozná první hlásku ve slově. JAR 05 Rozpozná rým, rytmizuje. JAR 06 Určí a využije při činnostech pravidelnosti, rytmus a zákonitosti, včetně symetrie. MOP 01 Porovná kvantitu na základě manipulace, zaznamená ji graficky pomocí čárek a obdobných symbolů. PMP 04
Dítě, ten druhý a společnost Vyjadřuje se prostřednictvím vokálních, instrumentálních a hudebně pohybových činností. ZKV 01 Používá reálné nástroje, předměty a nářadí při rukodělných činnostech. ZKV 05
Dítě a svět Zná způsoby ochrany při některých nebezpečných situacích, v kontaktu se zvířaty, rostlinami i v rizikových situacích způsobených různými přírodními podmínkami. BCH 04 Orientuje se v dění a změnách v přírodě a ve svém okolí a přizpůsobuje se jim. ZPO 01
KLÍČOVÉ KOMPETENCE
Řeší jednoduché problémové situace na základě předchozí zkušenosti. KRP 02 Volí adekvátní řešení vedoucí k cíli. KRP 05 Identifikuje nespravedlnost a učí se na ni reagovat. KOB 06 Odmítá nevhodné a jemu nepříjemné chování i komunikaci. KOS 01 Organizuje a realizuje svoje činnosti. KPP 06 Rozlišuje přínosy a rizika používání digitálních technologií. KDI 02 Vyjadřuje se různými způsoby. KKK 01

5.2 Myšlenky dávají křídla – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a klíčové kompetence

Myšlenky dávají křídla

Integrovaný blok „Myšlenky dávají křídla“ otevírá dětem prostor pro objevování světa myšlenek, fantazie a poznání. Vychází z přirozené zvědavosti dítěte a jeho touhy ptát se, přemýšlet, hledat souvislosti a nacházet vlastní odpovědi.

Děti se učí naslouchat sobě i druhým, vyjadřovat své nápady, pocity a přání a sdílet je v bezpečném prostředí. Postupně si uvědomují hodnotu vlastního myšlení, rozvíjejí své sebevědomí a nacházejí odvahu vyjádřit svůj názor i hledat nové cesty řešení.

Prostřednictvím hry, experimentování, tvořivých činností a společného objevování rozvíjejí své poznávací schopnosti, fantazii, paměť i pozornost.

Důležitou součástí je prostor pro vlastní volbu, samostatné rozhodování a prožitek z objevování.

Děti mají možnost hledat různé způsoby řešení, tvořivě se vyjadřovat a využívat své nápady v činnostech, které jim dávají smysl a radost.

V tomto bloku podporujeme dítě jako myslící, tvořivou a jedinečnou osobnost, která se postupně učí porozumět sobě, druhým i světu kolem sebe a nachází v tomto poznávání radost, jistotu i vlastní cestu.

Cíle:

Cílem integrovaného bloku je rozvíjet u dětí schopnost samostatně uvažovat, vyjadřovat své myšlenky, řešit problémy a využívat vlastní zkušenosti při poznávání okolního světa. Podporujeme jejich zvědavost, tvořivost a schopnost porovnávat, třídit, hledat souvislosti a přiměřeně svému věku pracovat s informacemi.

Děti si vytvářejí základní matematické představy, učí se orientovat v prostoru, rozumět jednoduchým pravidlům a postupovat podle přiměřeného zadání. Podporujeme je v hledání různých možností řešení, ověřování vlastních nápadů a využívání fantazie při praktických i herních činnostech.

Vzdělávací strategie:

- oceňujeme především snahu, nápaditost a proces učení dítěte, čímž posilujeme jeho zdravé sebevědomí a vnitřní motivaci;
- vedeme děti k samostatnému uvažování, rozhodování a k hledání vlastních řešení v různých situacích, oceňujeme odvahu přemýšlet, vyjadřovat své myšlenky a sdílet je s ostatními;
- umožňujeme dětem volit si činnosti a způsoby řešení podle jejich zájmů a možností;
- využíváme prožitkové, objevné a situační učení, při kterém děti aktivně hledají souvislosti a odpovědi na své otázky;
- pracujeme s otevřenými otázkami („Co myslíš, že se stane...?“, „Proč to tak je?“) a jednoduchými hypotézami, které děti vedou k přemýšlení, experimentování a hledání vysvětlení;

- nabízíme dětem situace a přiměřené výzvy s více možnostmi řešení a podporujeme je v hledání vlastních postupů;
- využíváme stavebnice, konstrukční hry a skládání, při kterých děti řeší prostorové a logické úlohy;
- rozvíjíme logické uvažování, schopnost porovnávat, třídít, hledat vztahy a objevovat souvislosti mezi jevy;
- vedeme děti k tomu, aby dokázaly předvídat, odhadovat a uvažovat o tom, co se může stát;
- pracujeme s příběhy, společně předvídáme jejich pokračování a poskytujeme dětem prostor pro vytváření vlastních závěrů a nových variant děje;
- rozvíjíme fantazii a tvořivost prostřednictvím vyprávění, dramatizace, konstrukčních a výtvarných činností;
- umožňujeme dětem aktivně se zapojovat do plánování a ovlivňování společných činností;
- vedeme děti k jednoduchému sebehodnocení a společné reflexi, při které si uvědomují, co se jim podařilo, co jim pomohlo a co by chtěly příště vyzkoušet jinak.

Rizika:

- nedostatek podnětů podporujících přemýšlení, objevování a zvědavost dítěte;
- převažující frontální nebo pasivní formy práce bez aktivního zapojení dítěte;
- omezený prostor pro samostatné rozhodování a vlastní iniciativu dítěte;
- časté poskytování hotových řešení bez možnosti hledání vlastních postupů;
- málo příležitostí pro komunikaci, sdílení a naslouchání mezi dětmi;
- nevyužívání otevřených otázek, které rozvíjejí myšlení a představivost;
- absence postupnosti od jednodušších k náročnějším činnostem;
- omezený prostor pro tvořivost, fantazii a alternativní způsoby řešení;
- nedostatečné zapojení konstruktivních, dramatických a experimentálních činností;
- převažující hodnocení zaměřené pouze na výsledek místo na proces učení;
- malá příležitost učit se hledat řešení při problému nebo změně.

OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY UČENÍ
Dítě a jeho tělo Využívá příležitosti k samostatnosti a sebeobslužným činnostem. PZI 03 Rozlišuje, co zdraví prospívá a co mu škodí. OZD 02 Ovládá jemnou motoriku a motoriku mluvidel. PHJ 04 Vykonává jednoduchý pohyb podle vzoru a provede ho podle pokynu. PHJ 07 Vyhledává příležitosti k pohybu. PHJ 08
Dítě a jeho psychika Předvídá a usuzuje děj z obrázku i textu, vymyslí alternativní konec příběhu. PDO 04 Vyhledá společné znaky, shodu, podobu, rozdíly objektů, osob a jevů a odhalí vzájemné souvislosti mezi nimi. MOP 02 Rozpozná, které situace mohou a které nemohou nastat. MOP 04

Pracuje s jednou i s více podmínkami v zadání. MOP 06 Využívá myšlenkovou analýzu a syntézu při hře i při praktických činnostech. MOP 07 Uplatňuje konstrukční myšlení při sestavování a skládání objektů. MOP 08 Určí postupným načítáním po jedné počet konkrétních předmětů od 1 do 6 bez ohledu na jejich rozmístění. PMP 03 Určí charakteristické vlastnosti geometrických objektů v reálném prostředí, rozliší rovinné a prostorové útvary. PMP 05 Orientuje se v prostoru a rovině, rozliší a pojmenuje prostorové vztahy. PMP 06 Vyrovná se s neúspěchem. SAE 06 Vyjadřuje své představy různými způsoby, prostředky, technikami i s využitím digitálních technologií. PFT 01
Dítě, ten druhý a společnost Zachází šetrně s hračkami, pomůckami, věcmi a vnímá jejich hodnotu. ZEH 02 Přijímá kompromisy, řeší konflikty dohodou. ZEH 05 Poradí si v nové situaci. ASO 01 Ovlivňuje směřování společné činnosti. ASO 04 Vyjadřuje se pomocí dramatizace, přijímá různé role při dramatických činnostech. ZKV 02
Dítě a svět Pojmenuje a rozlišuje některé objekty ze živé a neživé přírody a zapamatuje si jejich názvy. PSP 02 Rozezná některá nebezpečí a ví, jak se jim vyhnout. BCH 02
KLÍČOVÉ KOMPETENCE
Pojmenuje vlastní silné stránky. KOS 03 Projevuje důvěru v sebe sama. KOS 04 Klade otázky a hledá na ně odpovědi. KKK 03 Přichází s vlastními nápady. KPP 01 Dokáže měnit cesty k dosažení cíle. KPP 04 Záměrně se soustředí na činnost a udrží pozornost. KKV 02 Přijímá zodpovědnost za svá rozhodnutí. KOB 03 Reaguje autenticky na umělecké a kulturní podněty. KKT 02 Uplatňuje informatické myšlení, pracuje s algoritmy. KDI 03 Vnímá chybu jako přirozenou součást řešení problémů. KRP 01 Tvořivě pracuje s informacemi. KRP 06

5.3 Vztahy tvoří mosty – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a klíčové kompetence

Vztahy tvoří mosty

Integrovaný blok „Vztahy tvoří mosty“ otevírá dětem svět mezilidských vztahů a vzájemného soužití. Zaměřuje se na rozvoj sociálních a emocionálních dovedností, které dětem umožňují nacházet své místo ve skupině, navazovat přátelství a prožívat pocit sounáležitosti.

Děti postupně poznávají sebe i druhé, učí se vnímat své pocity i pocity ostatních a přirozeně na ně reagovat. V každodenních situacích si osvojují schopnost komunikovat, naslouchat, spolupracovat a vyjadřovat své potřeby i přání. Získávají zkušenosti s tím, jak budovat vztahy založené na důvěře, úctě a vzájemném porozumění.

V prostředí, které poskytuje jistotu a přijetí, se děti učí začleňovat do kolektivu, orientovat se v nových situacích a postupně si vytvářet zdravé sebevědomí i pocit vlastní hodnoty. Uvědomují si význam svého místa ve skupině a zároveň objevují důležitost druhých lidí pro svůj život.

Prostřednictvím her, společných činností a modelových situací si děti osvojují pravidla soužití, učí se přijímat odlišnosti mezi lidmi a vnímat jejich přirozenost. Zkoušejí různé role, učí se pomáhat, sdílet a spolupracovat. Postupně získávají zkušenosti s řešením jednoduchých konfliktních situací, hledáním společných řešení a přijímáním kompromisů.

Integrovaný blok podporuje rozvoj citlivé, empatické a spolupracující osobnosti, která dokáže vytvářet a udržovat vztahy a nachází v nich oporu i radost.

Cíle:

Cílem integrovaného bloku je rozvíjet u dětí schopnost orientovat se v sociálních situacích a přiměřeně na ně reagovat. Důraz je kladen na osvojování dovedností potřebných pro komunikaci, spolupráci a řešení běžných situací ve skupině.

Součástí je podpora schopnosti vyjadřovat vlastní potřeby a hranice přiměřeným způsobem, respektovat pravidla společného soužití, řešit jednoduché konfliktní situace, hledat dohodu a přijímat různé pohledy. Pozornost věnujeme samostatnosti dítěte v sociálních situacích a jeho schopnosti orientovat se ve změnách a vyhledat potřebnou pomoc. Podporujeme děti ve vnímání pocitů a potřeb druhých lidí, v empatickém a ohleduplném jednání a v poskytování přiměřené pomoci.

Strategie:

- citlivě provázíme děti při začleňování do kolektivu a podporujeme jejich pocit jistoty a důvěry;
- v komunitním kruhu vytváříme prostor pro sdílení prožitků a vedeme děti k naslouchání ostatním;
- společně s dětmi vytváříme jednoduchá a srozumitelná pravidla soužití, objasňujeme jejich smysl a podporujeme děti v jejich dodržování;
- vedeme děti ke zdvořilému a ohleduplnému chování v běžných situacích;
- podporujeme otevřenou a respektující komunikaci, vzájemné naslouchání, sdílení a vyjadřování vlastního názoru;
- zařazujeme kooperativní hry a společné činnosti, které rozvíjejí spolupráci a vzájemnou pomoc (společné stavby, projekty, hry a úkoly ve skupině);
- využíváme modelové situace a scénky (např. „Co uděláš, když...?“) pro nácvik řešení konfliktů;
- podporujeme domlouvání, společné rozhodování (např. formou diskuse či hlasování) a hledání společných řešení;
- poskytujeme dětem podporu při zvládání emocí a vedeme je k pochopení důsledků vlastního chování;

- při činnostech střídáme role (vedoucí, pomocník), aby děti zažily různé pozice ve skupině;
- rozvíjíme spolupráci s širší komunitou, například prostřednictvím mezigeneračních setkávání s Klubem seniorů Ostrava-Jih a centrem SILOE nebo spolupráce s organizací Stonožka Ostrava; vedeme děti k otevřenosti, respektu a zájmu o druhé;
- využíváme společnou reflexi činností a situací k podpoře spolupráce, vzájemné pomoci a uvědomování si vlastního jednání ve vztahu k ostatním („Co se nám společně podařilo?“ „Jak jsme si pomohli?“ „Co bychom příště mohli udělat jinak?“).

Rizika:

- absence jasně nastavených a srozumitelných pravidel soužití ve skupině;
- nedůslednost v jejich dodržování a uplatňování;
- omezené příležitosti pro komunikaci, sdílení a vzájemné naslouchání;
- necitlivý nebo neadekvátní přístup k projevům dítěte;
- nedostatečné respektování individuality a emočního prožívání dětí;
- nevhodné vzory chování ze strany dospělých nebo dětí;
- nedostatečné vedení k ohleduplnosti, respektu a prosociálnímu jednání;
- převažující direktivní řízení bez možnosti spolupráce a společného rozhodování;
- přehlížení konfliktů nebo jejich nevhodné řešení bez zapojení dětí.

OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY UČENÍ
Dítě a jeho tělo Prokazuje vytrvalost, sílu a odolnost. FZD 01 Chová se bezpečně, používá ochranné pomůcky. OZD 03
Dítě a jeho psychika Rozlišuje příčinu a důsledek při hře, ve svém jednání či v příběhu. MOP 05 Využívá analogii a jednoduchou strategii při hře. MOP 09 Odloučí se na určitou dobu od rodičů a blízkých a je aktivní i bez jejich opory. SAE 01 Vhodně projevuje emoce vůči sobě, blízkým a cizím osobám. SAE 03 Navazuje a rozvíjí citové vazby. SAE 04 Přijímá i vyjadřuje pozitivní ocenění. SAE 05 Reflektuje čtenářský zážitek a sdílí ho s ostatními. PDO 06 Formuluje instrukce a předá je ostatním. JAR 09
Dítě, ten druhý a společnost Chová se zdvořile v kontaktu s dospělými a dětmi. ZEH 01 Spolupodílí se na tvorbě pravidel vzájemného soužití. ZEH 03 Dodržuje pravidla her a jiných činností, požaduje dodržování dohodnutých pravidel i od druhých. ZEH 04 Identifikuje rizika, chová se obezřetně při setkání s neznámými dětmi a dospělými. SLK 04 Sdílí informace s ohledem na soukromí a bezpečí svoje i blízkých osob v osobním kontaktu. SLK 05 Začlenění se do skupiny. ASO 02 Navazuje a udržuje dětská přátelství. ASO 05
Dítě a svět

Reaguje na bezpečnostní pokyny dospělých v rizikových situacích. BCH 01
Udrží pořádek v blízkém prostředí. ZPO 02
Respektuje různé formy života. ZPO 06
KLÍČOVÉ KOMPETENCE
Vymýšlí a zkouší různá řešení problémů a situací. KRP 04
Domlouvá se a spolupracuje s ostatními dětmi. KPP 07
Spolupodílí se na společných rozhodnutích. KPP 08
Oceňuje práci i úsilí druhých. KPP 09
Přispívá k fungování společenství v mateřské škole. KOB 04
Respektuje dohodnutá pravidla a práva druhých. KOB 05
Žádá o pomoc vrstevníky či dospělého. KOS 02
Vyjadřuje svůj názor. KOS 05
Prezentuje své zkušenosti, zájmy, výsledky své práce či práce skupiny. KKK 02
Naslouchá druhému a dodržuje domluvená pravidla komunikace. KKK 05
Rozlišuje vhodné a nevhodné chování. KOS 07
Uplatňuje získané poznatky a zkušenosti v praktických situacích. KKK 04
Přijímá osobnostní, kulturní, náboženské a jazykové rozmanitosti ostatních. KKT 04

5.4 Svět v harmonii – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a klíčové kompetence

Svět v harmonii

Integrovaný blok „Svět v harmonii“ směřuje děti k poznávání okolního světa v jeho proměnlivosti, rozmanitosti a uspořádání. Zaměřuje se na přímou zkušenost s přírodou i prostředím, ve kterém dítě vyrůstá, a na postupné porozumění tomu, jak svět kolem nás funguje. Děti se seznamují s přírodními jevy, změnami v průběhu času i s různými podobami prostředí. Rozlišují živou a neživou přírodu, poznávají její základní prvky a učí se je pojmenovávat. Všimají si detailů, rozdílů i podobností a získávají první zkušenosti s jejich tříděním, uspořádáním a porovnáváním.

Poznávání vychází z konkrétních situací a vlastního pozorování. Děti zkoumají, co se kolem nich děje, hledají odpovědi na své otázky a postupně si vytvářejí základní představy o souvislostech mezi jevy a ději v okolí.

Postupně si uvědomují význam prostředí, ve kterém žijí, a vytvářejí si vztah k místu, které je obklopuje. Získávají zkušenost, že svým jednáním mohou okolí ovlivňovat, a učí se přiměřeně reagovat na změny, které přináší příroda i každodenní život.

Integrovaný blok směřuje k rozvoji dítěte, které si všímá světa kolem sebe, dokáže o něm přemýšlet v souvislostech a přistupuje k němu s respektem a zájmem.

Cíle:

Cílem integrovaného bloku je vést děti k poznávání okolního světa a k porozumění základním vztahům a dějům, které se v něm odehrávají. Rozvíjíme jejich schopnost všimnout si jevů a změn

v přírodě i okolním prostředí, rozpoznávat rozdíly a podobnosti a orientovat se v základních znacích živé a neživé přírody.

Podporujeme děti v hledání souvislostí mezi jevy, v přemýšlení o tom, co pozorují, a ve vytváření vlastních jednoduchých závěrů. Posilujeme jejich vztah k místu, ve kterém žijí, vedeme je k uvědomování si významu péče o okolí a k osvojování základních principů ohleduplného a udržitelného jednání.

Strategie:

- využíváme přímý kontakt s přírodním a místním prostředím a umožňujeme dětem získávat zkušenosti prostřednictvím vlastního pozorování, zkoumání a péče o přírodní prvky školních zahrad, například o hmyzí domky, krmítka, vrbové chýše a vyvýšené záhony;
- pravidelně zařazujeme vycházky a exkurze do přírody i do okolí mateřské školy, kde děti poznávají rozmanitost prostředí;
- navštěvujeme různá místa rozšiřující zkušenosti dětí se světem prostřednictvím přímého zážitku (např. les, zoo, záchranné stanice, planetárium, muzea);
- využíváme přírodniny při hrách a činnostech a vedeme děti k jejich zkoumání, třídění a porovnávání;
- pracujeme s obrazovým materiálem, knihami a dalšími pomůckami, které rozšiřují poznání dětí o světě;
- vycházíme z otázek a představ dětí a zařazujeme jednoduché pokusy a experimenty s vodou, světlem, půdou, rostlinami a dalšími přírodními materiály; děti své domněnky ověřují, pozorují změny a společně hledají vysvětlení;
- podporujeme zvědavost dětí a vedeme je k objevování souvislostí prostřednictvím vlastního zkoumání;
- využíváme různé pomůcky pro pozorování a objevování (např. lupy, mikroskopy, světelné panely, pipety);
- zapojujeme děti do péče o prostředí mateřské školy, zejména o školní zahradu, a vedeme je k odpovědnému přístupu k okolí;
- podporujeme úctu k přírodě a vedeme děti k ohleduplnému chování vůči živým i neživým složkám prostředí;
- digitální technologie využíváme přiměřeně věku jako doplněk přímého poznávání, například k pořizování fotografií a zvukových záznamů, sledování změn, pozorování detailů a vyhledávání odpovědí v učitelem vybraných zdrojích; technologie nenahrazují přímý kontakt dítěte s přírodou.

Rizika:

- nedostatek přímých zkušeností s přírodou, místním prostředím a skutečnými životními situacemi;
- převaha výkladu, obrazových materiálů a digitálních technologií nad vlastním pozorováním a prožitkem dítěte;
- nedostatek praktických činností, pokusů, experimentů a příležitostí k ověřování dětských představ;

- předávání hotových poznatků bez prostoru pro otázky, vlastní zkoumání a hledání souvislostí;
- nepřiměřené požadavky na třídění, porovnávání a zapamatování poznatků bez návaznosti na zkušenost dítěte;
- omezené využívání školních zahrad a okolního prostředí;
- nedostatečné zapojení dětí do péče o rostliny, živočichy a prostředí školy;
- formální vedení k ochraně přírody bez možnosti uplatňovat udržitelné jednání v každodenním životě;
- nevhodný příklad dospělých při zacházení s vodou, potravinami, energiemi, materiály a odpadem.

OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY UČENÍ
Dítě a jeho tělo Překonává fyzické překážky. FZD 02 Zvládá běžné způsoby pohybu v různém prostředí a terénu, prokazuje obratnost. PHJ 02 Rozlišuje pomocí všech smyslů. TSB 03
Dítě a jeho psychika Vybere si knihy nebo časopisy podle svého zájmu. PDO 01 Analyzuje děj, hodnotí ho, vyjadřuje se k jednání postav. PDO 03 Rozlišuje některé symboly, piktogramy, znaky a rozumí jejich významu a funkci. PDO 05 Rozpozná a pojmenuje charakteristické rysy předmětů či jevů a vybere ty, které tyto charakteristiky nemají. MOP 03 Ověří správnost řešení. MOP 10 Roztřídí, vybere, spáruje a zkombinuje objekty na základě jejich vlastností. PMP 01 Uspořádá objekty podle daných kritérií včetně času. PMP 02 Sestavuje prostorové objekty podle předlohy. PMP 07 Určí míru objektů a porovná je pomocí poměrování. PMP 08 Pozná a pojmenuje osoby, zvířata, věci a jevy, kterými je obklopeno. JAR 02 Postupuje podle slovních i obrázkových instrukcí. JAR 08
Dítě, ten druhý a společnost Zachytí autenticky své představy i prožitky různými výtvarnými prostředky a technikami. ZKV 03 Tvoří z rozmanitých materiálů a přírodnin. ZKV 04 Pojmenuje místo a zemi, ve které žije. SLK 01
Dítě a svět Jedná s ohledem na ochranu životního prostředí. ZPO 03 Rozpozná udržitelné přístupy v běžných životních situacích a umí je uplatnit. ZPO 04 Spolupodílí se na péči o rostliny a živočichy. ZPO 05 Porovná charakteristiky a vlastnosti objektů z přírody. PSP 03 Rozpozná a pojmenuje některé jevy a děje na Zemi. PSP 04 Rozlišuje mezi světem přírody a techniky a vysvětlí jejich význam pro člověka a život na Zemi. PSP 05
KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Vyjadřuje pozitivní vztah k živé přírodě ve svém okolí. KOB 01
 Chová se v souladu s myšlenkami, které směřují k udržitelnému rozvoji. KOB 02
 Využívá informační zdroje, se kterými se běžně setkává. KKK 04
 Při učení využívá strategie pokusu a omylu. KKU 01
 Zapojuje se do tvůrčích činností. KKT 03
 Pozoruje, zkoumá, experimentuje, objevuje. KRP 03
 Ke změnám přistupuje jako k příležitostem. KPP 03
 Využívá digitální technologie k badatelským činnostem a poznávání světa kolem sebe. KDI 01
 Chová se empaticky a projevuje ohleduplnost k druhým. KOS 06

5.5 Kořeny v tradicích – cíle, strategie, rizika, očekávané výsledky učení a klíčové kompetence

Kořeny v tradicích

Integrovaný blok „Kořeny v tradicích“ přibližuje dětem kulturní prostředí, ve kterém vyrůstají, a pomáhá jim postupně objevovat jeho smysl i hodnotu. Pozornost je věnována tomu, co se v životě lidí opakuje, předává a sdílí napříč generacemi.

Děti se setkávají se svátky, lidovými zvyky i drobnými každodenními rituály, které jsou součástí života rodiny a širšího společenství. Prostřednictvím písní, říkadel, příběhů, tvořivých a praktických činností získávají vlastní zkušenosti, které jim umožňují tradice prožívat, objevovat jejich smysl a vytvářet si k nim osobní vztah.

Společné prožívání slavností a událostí během roku přináší radost ze sdílení a pomáhá dětem orientovat se v čase. Vnímají proměny ročních období i návrat významných okamžiků, které dávají roku řád a rytmus. Tyto zkušenosti přirozeně přispívají k pocitu ukotvení a sounáležitosti. Setkávání s různými podobami tradic rozšiřuje pohled dětí na svět. Uvědomují si, že lidé mohou slavit a žít různými způsoby, a učí se tyto odlišnosti přijímat s respektem a otevřeností.

Integrovaný blok podporuje dítě ve vytváření vztahu ke kulturním hodnotám a vnímání souvislostí mezi tím, co bylo kdysi, co prožíváme nyní a co můžeme předávat dalším generacím.

Cíle:

Cílem integrovaného bloku je umožnit dětem poznávat kulturní prostředí, ve kterém žijí, a objevovat, co se v životě lidí uchovává, proměňuje a předává z generace na generaci. Děti se prostřednictvím vlastního prožitku seznamují s tradicemi, zvyky, svátky a dalšími událostmi společenského života a vytvářejí si k nim osobní vztah.

Současně rozvíjejí orientaci v časovém sledu událostí, vnímají střídání ročních období a návrat pravidelně se opakujících okamžiků. Učí se přijímat kulturní, jazykovou, rodinnou a duchovní rozmanitost jako přirozenou součást společného života.

Strategie:

- seznamujeme děti s kulturním prostředím prostřednictvím návštěv různých institucí (knihovna, divadlo, muzeum, skanzen, galerie);
- zprostředkováváme dětem zkušenosti s kulturními událostmi a vedeme je k vnímání jejich smyslu;
- představujeme dětem tradice, zvyky a svátky v průběhu roku a umožňujeme jim jejich aktivní prožívání (pečení, chystání výzdoby, dárků);
- využíváme písně, říkadla, příběhy a výtvarné činnosti k přiblížení kulturních motivů;
- využíváme dramatizaci pohádek a příběhů k rozvíjení fantazie a představivosti a podporujeme děti v přijímání různých sociálních rolí;
- vedeme děti k osvojování společenského chování při návštěvách kulturních a veřejných institucí;
- vytváříme situace, ve kterých děti vnímají opakující se události a jejich místo v čase;
- zapojujeme děti, pedagogické i nepedagogické pracovníky a rodinu do společných slavností a tematických aktivit během roku, čímž prohlubujeme propojení mezi školou a domácím prostředím;
- propojujeme tradice a slavnosti s proměnami přírody a přirozeným rytmem roku; společně s dětmi objevujeme, jak se lidské zvyky vztahují k ročním obdobím, úrodě, světlu, počasí a životu krajiny.

Rizika:

- omezené využívání přímých zkušeností, návštěv, setkávání a aktivního zapojení dětí do kulturního dění;
- převaha výkladu, obrazových materiálů a předávání hotových informací bez vlastního prožitku dítěte;
- formální nebo povrchní pojetí tradic bez hledání jejich smyslu a souvislostí;
- nepřiměřené množství informací bez návaznosti na věk, zkušenosti, otázky a zájmy dětí;
- pevně stanovený kalendář svátků a tradic bez návaznosti na aktuální dění a zájem dětí;
- nedostatek příležitostí k vnímání časového sledu událostí, střídání ročních období a přirozeného rytmu roku;
- jednostranné představování tradic bez respektu ke kulturnímu, jazykovému, rodinnému a duchovnímu zázemí jednotlivých dětí;
- předkládání jedné podoby tradice jako jediné správné nebo její hodnocení jako hodnotnější než tradice jiných rodin a kultur;
- nedostatečný prostor pro sdílení zkušeností, tradic a příběhů dětí, jejich rodin a lidí různých generací;
- přílišný důraz na nacvičování vystoupení, dokonalý výsledek a prezentaci školy na úkor radosti, tvořivosti a autentického prožitku dětí;
- zapojování dětí do slavností a vystoupení bez respektování jejich dobrovolnosti, individuálních možností a potřeby bezpečí;
- malá možnost dětí podílet se na plánování, přípravě a podobě společných slavností a dalších kulturních událostí.

OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY UČENÍ
Dítě a jeho tělo Zvládá jednoduché pracovní úkony s různými materiály, nástroji, nářadím, náčiním a dalšími pomůckami. PZI 02 Sladí pohyb s rytmem, zpěvem a hudbou. PHJ 06
Dítě a jeho psychika Orientuje se v základních emocích a pocitech. SAE 02 Používá slova ve správném tvaru a gramaticky správně formuluje věty. JAR 03 Zapamatuje si krátké texty a dokáže je reprodukovat. JAR 04 Vypráví jednoduchý děj. JAR 07 Rozliší český jazyk od jiných jazyků. JAR 10 Rozumí předčítanému textu, vyprávění a soustředěně sleduje děj. PDO 02 Využije vhodné příležitosti a materiály pro vyjádření své fantazie. PFT 02
Dítě, ten druhý a společnost Spolupodílí se na udržování regionálních tradic. SLK 02 Přijímá rozmanitost lidí a vnímá ji jako přirozenou. SLK 03 Přijímá různé sociální role. ASO 03
Dítě a svět Jedná bezpečně na komunikacích, v dopravních prostředcích a při jejich používání. BCH 03 Orientuje se v blízkém prostředí – doma, v mateřské škole i v širším prostředí – v okolí mateřské školy a v obci. PSP 01
KLÍČOVÉ KOMPETENCE
Navrhuje, co potřebuje k realizaci vlastních činností. KPP 02 Dokončí, co započalo. KPP 05 Čerpá informace z různých autentických, tištěných a digitálních zdrojů. KRP 07 Má povědomí o kultuře, umění a o kulturním dění ve svém okolí. KKT 01 Projevuje přirozený zájem o učení a svět, který ho obklopuje. KKT 03 Chová se v souladu se základními společenskými pravidly. KOS 08

5.6 Projekty a další programy školy

Vzdělávací obsah můžeme podle aktuálních příležitostí obohacovat krátkodobými i dlouhodobějšími projekty a programy realizovanými na úrovni jednotlivých tříd, pracovišť nebo celé mateřské školy. Vycházejí z potřeb, zájmů, otázek a zkušeností dětí, ze života školy, proměn přírody, místního společenství nebo spolupráce s rodinami a dalšími partnery.

Projekt chápeme jako vzájemně propojený sled činností, který má jasný smysl, vychází z konkrétní otázky, situace nebo potřeby a umožňuje dětem aktivně zkoumat, plánovat, spolupracovat, tvořit a podílet se na výsledné podobě. Děti se podle svých možností zapojují do plánování, realizace i závěrečné reflexe projektu.

Krátkodobé třídní projekty mohou vznikat pružně v průběhu školního roku a jsou zachyceny v třídním plánování. Nejsou proto pevně stanoveny na celou dobu platnosti ŠVP. Jejich podoba, délka a průběh se přizpůsobují aktuálním podmínkám, zájmu dětí a vývoji společného tématu.

U dlouhodobějších projektů a programů celé školy vymezujeme jejich název, hlavní smysl a účel, vazbu na jeden nebo více integrovaných bloků a očekávané výsledky učení, ke kterým jejich realizace směřuje. Jejich průběh a přínos pravidelně reflektujeme a podle získaných zkušeností dále rozvíjíme.

6 Od poznání k učení – třídní plánování, individualizace a pedagogické diagnostikování

Třídní plánování, individualizace a pedagogické diagnostikování tvoří v Mateřské škole Harmonie jeden vzájemně propojený a stále se proměňující proces. Pedagogové společně s dětmi plánují vzdělávání, které vychází z jejich potřeb, možností, zkušeností, zájmů, otázek a aktuálního dění. V průběhu realizace děti pozorují, naslouchají jim a sledují, jak nabízené příležitosti využívají a co při nich prožívají a objevují.

Získaná zjištění pedagogové využívají k průběžné úpravě prostředí, vzdělávací nabídky a míry podpory jednotlivých dětí. Reflexe uskutečněného vzdělávání se následně stává východiskem pro další plánování. Tento proces proto nevnímáme jako pevně uzavřený postup, ale jako živý kruh poznávání, učení a společného hledání dalších cest.

6.1 Třídní plánování

Třídní plánování vychází z potřeb, možností, zkušeností a zájmů dětí, z pedagogického diagnostikování i z aktuálního dění ve třídě, škole, přírodě a okolním společenství. Odpovědnost za plánování nesou pedagogové, děti se však podle svých možností aktivně podílejí na volbě a rozvíjení témat, přinášejí vlastní otázky, nápady a návrhy. Plánování probíhá jako otevřený a pružný proces, který se může v průběhu realizace proměňovat.

Témata mohou vycházet ze spontánních otázek a námětů dětí, jejich her a zážitků, z proměn ročních období, svátků a tradic, přírodních jevů, aktuálních událostí nebo situací, které přináší každodenní život. Roční období ani svátky však nevytvářejí pevně stanovený kalendář témat. Stávají se podnětem ke vzdělávání tehdy, pokud navazují na zkušenosti dětí, vzbuzují jejich zájem a nabízejí smysluplné příležitosti k objevování.

6.1.1 Společné otevření tématu

Na počátku tematického celku formulují pedagogové společně s dětmi jeho název, nejlépe v podobě otevřené otázky. Otázka podněcuje děti k přemýšlení, sdílení vlastních zkušeností, kladení dalších otázek a aktivnímu hledání odpovědí. Nesměruje k jediné předem očekávané odpovědi, ale otevírá různé možnosti poznávání.

Tématem tak může být například:

Co všechno potřebuje zahrada, aby ožila?

Kam se ztrácí voda?

Jak se příroda připravuje na zimu?

Co nám vyprávějí stromy?

Jak můžeme pečovat o místo, kde žijeme?

Proč lidé slaví svátky?

Otázku zaznamenáme do tematické mapy. Děti s podporou pedagoga společně zachycují:

- co už o tématu vědí nebo si myslí;
- jaké mají zkušenosti;
- co je zajímavé;
- na co se chtějí zeptat;
- co by chtěly prozkoumat, vyzkoušet, vytvořit nebo zažít;
- kde a jak by mohly hledat odpovědi.

Výroky dětí pedagogové zachycují pokud možno v jejich autentické podobě. Mapa může být doplňována kresbami, obrázky, fotografiemi, symboly nebo dalšími záznamy srozumitelnými dětem. Je umístěna na dostupném místě ve třídě a v průběhu realizace se k ní děti i pedagogové opakovaně vrací.

6.1.2 Pedagogické rozpracování tématu

Úvodní tematická mapa se stává odrazovým můstkem pro práci pedagogů. Poskytuje jim informace o dosavadních zkušenostech dětí, jejich představách, otázkách, zájmech i domněnkách, které mohou děti v průběhu tématu dále ověřovat. Nejde tedy pouze o plánovací pomůcku, ale také o jeden z přirozených zdrojů pedagogického diagnostikování.

Na základě společné mapy pedagogové:

- formulují vzdělávací záměr tematického celku;
- určí jeho vazbu na jeden nebo více integrovaných bloků ŠVP;
- vyberou přiměřený počet očekávaných výsledků učení, ke kterým bude vzdělávání směřovat;
- zvolí související klíčové kompetence a základní gramotnosti;
- promyslí vzdělávací strategie, prostředí, pomůcky a možné zdroje poznání;
- připraví pestrou a otevřenou vzdělávací nabídku;
- naplánují možnosti individualizace a potřebné podpory jednotlivých dětí.

Pedagogové vybírají pouze ty očekávané výsledky učení, které mají k tématu a plánovaným zkušenostem dětí skutečnou vazbu. Jeden tematický celek nemusí zahrnout velké množství OVU ani vést k jejich úplnému dosažení. Očekávané výsledky učení představují směr dlouhodobého pedagogického působení a mohou být podporovány opakovaně v různých tématech, činnostech a každodenních situacích.

6.1.3 Realizace a průběžný rozvoj tématu

Vzdělávací nabídka není pevným seznamem úkolů, které musí splnit všechny děti. Pedagogové vytvářejí rozmanité příležitosti ke hře, pohybu, komunikaci, spolupráci, tvoření, experimentování, práci s knihami a dalšími informačními zdroji, pobytu venku i přímému poznávání skutečného světa.

Činnosti mají různou míru náročnosti a umožňují dětem volit si způsob zapojení, pomůcky, materiály, postup nebo spolupracovníky. Vedle připravené vzdělávací nabídky zůstává dostatek prostoru pro spontánní hru, vlastní iniciativu dětí a využívání neplánovaných situací jako přirozených vzdělávacích příležitostí.

Participace dětí nekončí vytvořením úvodní mapy. V průběhu tématu děti přinášejí další otázky a nápady, navrhuji činnosti a podílejí se na volbě způsobů, jak mohou hledat odpovědi. Tematickou mapu společně s pedagogy doplňují o nové objevy, zkušenosti, fotografie, výtvary a podněty pro pokračování. Své původní představy mohou potvrdit, rozvinout nebo na základě nových zkušeností proměnit.

Pedagogové průběžně sledují zájem, zapojení a učení dětí a podle získaných zjištění vzdělávací nabídku upravují. Mohou změnit původní směr, rozvinout některou otázku do větší hloubky, propojit obsah více integrovaných bloků nebo téma uzavřít, pokud již dětem nepřináší další podněty. Doba realizace tematického celku proto není předem pevně stanovena.

6.1.4 Společné uzavření a reflexe

Na závěr tematického celku se děti s pedagogy vrací k původní otázce a tematické mapě. Sdílejí, co objevily, co se naučily, co je překvapilo, co se jim podařilo a které otázky zůstaly otevřené. Po společném uzavření tématu pedagogové provedou evaluaci tematického celku způsobem popsaným v kapitole o autoevaluaci. Zaznamenají konkrétní postřehy o zapojení a prožívání dětí, účinnosti zvolených vzdělávacích strategií a vytvořených příležitostech k rozvoji očekávaných výsledků učení, klíčových kompetencí a základních gramotností. Zjištění využívají při individualizaci a navazujícím třídním plánování.

6.2 Individualizace vzdělávání

Individualizace je přirozenou součástí každodenního vzdělávání, vychází z respektu k jedinečnosti každého dítěte, jeho potřebám, možnostem, zkušenostem, zájmům, silným stránkám, tempu a způsobu učení. Jejím cílem není vytvářet pro každé dítě oddělený program, ale nabízet společné vzdělávací prostředí, ve kterém může každé dítě nalézt přiměřenou výzvu, potřebnou podporu a vlastní cestu k učení.

Při plánování a realizaci individualizovaného vzdělávání pedagogové vycházejí z poznatků získaných pedagogickým diagnostikováním a z průběžného pozorování dětí při hře, společných činnostech i každodenních situacích. Ve třídním plánu zachycují konkrétní možnosti individualizace a podpory, které odpovídají aktuálním potřebám dětí a vzdělávacímu záměru tematického celku.

Individualizaci uskutečňujeme zejména tím, že:

- nabízíme činnosti s různou mírou obtížnosti a více možnostmi řešení;
- respektujeme individuální tempo dítěte a poskytujeme mu dostatek času;
- umožňujeme dětem volit si činnost, způsob zapojení, pomůcky, materiály, postup nebo spolupracovníky;
- přizpůsobujeme míru, formu a délku poskytované podpory;
- využíváme silné stránky a zájmy dítěte jako východisko dalšího učení;
- poskytujeme přiměřeně náročné podněty dětem, které potřebují větší výzvu;
- upravujeme prostředí, organizaci, způsob komunikace nebo vzdělávací nabídku;
- umožňujeme různými způsoby vyjádřit porozumění, zkušenost nebo výsledek činnosti;
- respektujeme potřebu pohybu, odpočinku, soukromí, opakování i postupného zapojování;
- oceňujeme úsilí, osobní pokrok a vlastní postup dítěte, nikoliv jeho porovnání s ostatními.

Dítě má možnost přijmout nabízenou podporu, požádat o pomoc, činnost odmítnout nebo se do ní zapojit jiným způsobem, pokud tím nejsou ohrožena jeho práva, bezpečí ani práva ostatních. Pedagog citlivě vyvažuje možnost volby dítěte s potřebou otevírat mu nové zkušenosti, podporovat jeho vytrvalost a nabízet mu přiměřené výzvy.

6.3 Pedagogické diagnostikování

Pedagogické diagnostikování je průběžný a systematický proces poznávání dítěte, jeho potřeb, možností, zkušeností, zájmů, silných stránek a způsobů učení. Pedagogové dítě nesrovnávají s ostatními, ale sledují jeho osobní pokrok a proměny v čase. Diagnostikování neslouží k jeho nálepkování ani stanovení odborné diagnózy. Pomáhá pedagogům porozumět tomu, co dítě již zvládá, jak přemýšlí, komunikuje, navazuje vztahy a ve kterých oblastech potřebuje další

podněty nebo podporu. Získaná zjištění slouží jako východisko pro individualizaci vzdělávání a navazující třídní plánování.

6.3.1 Metody a průběh pedagogického diagnostikování

Pedagogické diagnostikování probíhá zejména v přirozených situacích každodenního života mateřské školy – při spontánní hře, pohybu, rozhovorech, společných činnostech, pobytu venku, sebeobsluze, navazování vztahů i řešení běžných problémů.

Pedagogové využívají zejména:

- dlouhodobé a cílené pozorování dítěte;
- rozhovory s dítětem a naslouchání jeho otázkám, názorům a vyprávění;
- sledování dětské hry, komunikace, spolupráce a způsobů řešení situací;
- analýzu dětských výtvarů, činností a pracovních postupů;
- tematické mapy vytvářené společně s dětmi;
- využíváme individuální činnosti, práci v menších skupinách, spolupráci věkově smíšených dětí a přirozené vzájemné učení;
- sebehodnocení dítěte;
- rozhovory a konzultace se zákonnými zástupci;
- sdílení pozorování mezi pedagogy a podle podmínek třídy také s asistentem pedagoga;
- portfolio dítěte.

Jednou ročně provádějí pedagogové také **orientační pedagogickou diagnostiku podle publikace Jiřiny Bednářové a Vlasty Šmardové Diagnostika dítěte předškolního věku**: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Jejím prostřednictvím sledují oblast motoriky a grafomotoriky, zrakového a sluchového vnímání, vnímání prostoru a času, základních matematických představ, myšlení a řeči, sociálních dovedností, sebeobsluhy a hry. Diagnostické činnosti probíhají citlivě, hravou formou a bez vytváření testové situace. Získaná zjištění vždy posuzujeme v souvislosti s dlouhodobým pozorováním dítěte v přirozených situacích.

Každému dítěti vedeme námi vytvořené „**Portfolio dítěte**“, které slouží jako důležitý nástroj pedagogického diagnostikování.

Portfolio zachycuje jeho individuální cestu učení, osobní pokroky, zájmy, silné stránky, významné zkušenosti, vybrané dětské práce, kresby, fotografie a podněty pro další plánování a individualizaci. Portfolio pomáhá pedagogům sledovat vývoj dítěte v čase a propojovat jednotlivá zjištění do souvislostí. Na tvorbě portfolio se přiměřeně svému věku podílí také dítě. Společně s pedagogem vybírá některé práce, fotografie nebo jiné záznamy, portfolio si prohlíží, vypráví o svých zkušenostech a učí se vnímat, co se mu podařilo a v čem se posunulo. Portfolio využíváme také při konzultacích se zákonnými zástupci jako podklad pro společné sdílení pokroků, zájmů a potřeb dítěte.

6.3.2 Organizace a využití zjištění

Za pedagogické diagnostikování odpovídají pedagogové příslušné třídy. Průběžně sdílejí svá pozorování, společně vyhodnocují pokroky a potřeby dítěte a domlouvají další vzdělávací postup.

Záznamy jsou stručné, věcné a zaměřené na konkrétní projevy dítěte. Zachycují především jeho pokroky, silné stránky, zájmy, vzdělávací potřeby a účinnost poskytované podpory.

Pedagogové je průběžně aktualizují a využívají:

- při třídním plánování a výběru vzdělávacích strategií;
- při individualizaci vzdělávací nabídky;
- při úpravě prostředí, organizace a míry podpory;
- při poskytování zpětné vazby dítěti;
- při konzultacích se zákonnými zástupci;
- při nastavování a vyhodnocování podpůrných opatření;
- při spolupráci se školským poradenským zařízením nebo dalšími odborníky.

Pokud se objeví významná změna, obtíž nebo potřeba cílené podpory, pedagogové reagují bez zbytečného odkladu a další postup projednávají s rodinou, vedením školy a podle potřeby s příslušnými odborníky. Veškeré informace a záznamy jsou důvěrné, přístupné pouze oprávněným osobám a uchovávají se v souladu s pravidly ochrany osobních údajů. Při jejich využívání a sdílení vždy chráníme důstojnost, soukromí a nejlepší zájem dítěte.

7 Společně reflektujeme a rosteme – autoevaluace mateřské školy

Autoevaluace slouží k průběžnému zkvalitňování vzdělávání a dalšího rozvoje Mateřské školy Harmonie. Probíhá systematicky, pravidelně a zaměřuje se na podmínky, průběh a výsledky vzdělávání, práci pedagogů, spolupráci s rodinou a naplňování vize školního vzdělávacího programu V kruhu Harmonie. Jejím smyslem není kontrola jednotlivce ani pouhé splnění formální povinnosti, ale získávání pravdivé a využitelné zpětné vazby pro další směřování školy.

Získaná zjištění využíváme k plánování další vzdělávací práce, individualizaci, úpravě vzdělávacích strategií a podmínek, profesnímu rozvoji zaměstnanců i k vyhodnocování a aktualizaci ŠVP. Hodnocení neslouží k porovnávání dětí, tříd ani jednotlivých zaměstnanců, ale k pojmenování silných stránek, potřeb a konkrétních kroků vedoucích ke zlepšení.

7.1 Evaluace tematického celku

Po ukončení každého tematického celku provádějí pedagogové příslušné třídy evaluaci. Vycházejí z průběžného pozorování dětí, jejich výroků, otázek, zájmu a zapojení, z tematické mapy, dětských výtvorů, portfolií a vlastní pedagogické reflexe.

Výsledek evaluace pedagogové zaznamenávají do formuláře tematického plánování v části „Evaluace a sebereflexe pedagogů“. Zaměřují se na aktivitu, zapojení a prožívání dětí, vzdělávací strategie a podmínky učení, přínos tématu pro děti a vlastní pedagogickou sebereflexi. Součástí záznamu jsou konkrétní postřehy a doporučení pro další práci. Závěry využívají při navazujícím třídním plánování, individualizaci vzdělávání a úpravě vzdělávací nabídky.

7.2 Pololetní a závěrečné hodnocení třídy

Pedagogové každé třídy zpracovávají dvakrát ročně společné hodnocení vzdělávání a života třídy. Hodnocení propojuje poznatky z evaluací tematických celků, pedagogického diagnostikování, portfolií dětí, průběžného pozorování, třídní dokumentace a společné reflexe pedagogů.

Hodnocení se zaměřuje na složení třídy a její aktuální specifika, průběh adaptace, vztahy mezi dětmi, kvalitu a přiměřenost vzdělávací nabídky, možnosti spontánní hry, pohybu, pobytu venku, odpočinku, uplatňování individualizace, spolupráci pedagogů, komunikaci a spolupráci s rodinami, silné stránky třídy a oblasti, které je třeba dále rozvíjet.

7.3 Sebehodnocení pedagoga

Sebehodnocení je pravidelnou součástí pedagogické práce a pomáhá pedagogům vědomě přemýšlet o vlastním působení, zvolených vzdělávacích strategiích, vztazích s dětmi i o možnostech dalšího profesního rozvoje. Jeho smyslem není porovnávání pedagogů, ale pojmenování toho, co se daří, co je potřeba změnit a jaké další kroky mohou přispět ke zkvalitnění vzdělávání a klimatu třídy.

Krátké sebehodnocení provádějí pedagogové po ukončení každého tematického celku jako součást jeho evaluace.

Rozsáhlejší sebehodnocení zpracovává každý pedagog na konci prvního pololetí a na konci školního roku. Zamýšlí se nad tím, zda vzdělávací nabídka odpovídala potřebám, možnostem a zájmům dětí, zda zvolené vzdělávací strategie podporovaly jejich aktivní zapojení, samostatnost, spolupráci a učení a zda se podařilo respektovat individuální tempo a potřeby jednotlivých dětí. Posuzuje také vlastní komunikaci, způsob poskytování podpory a zpětné

vazby, organizaci činností, práci s prostředím a schopnost pružně reagovat na dětské otázky, návrhy a neplánované situace.

Pololetní a závěrečné sebehodnocení pedagog zaznamenává do stanoveného formuláře. Závěry využívá při plánování vlastní práce a profesního rozvoje a podle potřeby je sdílí s vedením školy.

7.4 Zpětná vazba zákonných zástupců

Na konci každého školního roku mají zákonní zástupci možnost vyjádřit své zkušenosti prostřednictvím anonymního dotazníku. Dotazník zjišťuje, jak se dítě v mateřské škole cítilo, jak rodiče vnímali péči o dítě, atmosféru a vztahy ve třídě, prostředí školy, komunikaci s pedagogy i přínos vzdělávacích aktivit. Poskytuje také prostor pro návrhy, podněty a přání rodičů. Získanou zpětnou vazbu vyhodnocuje vedení školy společně s pedagogickým týmem a využívá ji při plánování dalšího školního roku, zkvalitňování spolupráce s rodinami a dalším rozvoji školy.

7.5 Celkové vyhodnocení činnosti školy

Na konci školního roku vedení školy společně s pedagogickým týmem vyhodnocuje činnost Mateřské školy Harmonie jako celku. Vychází z evaluací tematických celků, průběžných a závěrečných hodnocení tříd, sebehodnocení pedagogů, pedagogického diagnostikování, hospitační činnosti, zpětné vazby zákonných zástupců a podnětů pedagogických i nepedagogických pracovníků. Sleduje zejména kvalitu podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání a naplňování vize a cílů programu V kruhu Harmonie. Při celkovém vyhodnocování zohledňujeme také závěry externího hodnocení České školní inspekce. Získaná zjištění využíváme při plánování dalšího rozvoje školy a podle jejich významu také při aktualizaci školního vzdělávacího programu.

Výsledkem jsou pojmenované silné stránky školy, oblasti vyžadující další rozvoj a konkrétní opatření pro následující školní rok. U přijatých opatření je stanovena odpovědnost a způsob následného vyhodnocení. Se závěry autoevaluace a přijatými opatřeními jsou zaměstnanci školy seznamováni na pedagogické a provozní poradě v přípravném týdnu. Zákonné zástupce informujeme o hlavních záměrech a plánovaných změnách pro následující školní rok na úvodních třídních schůzkách.

7.6 Přehled plánu autoevaluace

OBLAST	CÍL A KRITÉRIA	METODY A NÁSTROJE	TERMÍN A ODPOVĚDNOST
Evaluace tematického celku	Cíl: Vyhodnotit přínos tématu a účinnost vzdělávacích strategií. Kritéria: Zapojení a prožívání dětí, přiměřenost nabídky, individualizace, podpora OVU a využití zjištění v dalším plánování.	Pozorování, rozhovory, tematická mapa, dětské práce, portfolia a evaluační část tematického plánu.	Po ukončení každého tematického celku. Pedagogové příslušné třídy.
Pololetní a závěrečné hodnocení třídy	Cíl: Vyhodnotit vzdělávání a život třídy a stanovit další postupy. Kritéria: Klima a vztahy, adaptace, kvalita nabídky, hra, pohyb, pobyt venku, individualizace, pokroky dětí a spolupráce s rodinou.	Evaluace témat, diagnostické záznamy, portfolia, třídní dokumentace, pozorování a formulář hodnocení třídy.	Na konci prvního pololetí a školního roku. Pedagogové třídy ve spolupráci s asistentem pedagoga.
Sebehodnocení pedagoga	Cíl: Podporovat kvalitu pedagogické práce a profesní rozvoj. Kritéria: Respektující přístup, účinnost strategií, individualizace, komunikace a schopnost stanovit další profesní cíl.	Sebereflexe v tematickém plánu, pololetní a závěrečný formulář sebehodnocení.	Po každém tématu, na konci prvního pololetí a školního roku. Každý pedagog; při rozhovoru také vedení školy.
Zpětná vazba zákonných zástupců	Cíl: Získat pohled rodin na pohodu dítěte a spolupráci se školou. Kritéria: Pocit bezpečí dítěte, péče, atmosféra, komunikace, spokojenost a podněty rodičů.	Anonymní dotazník pro zákonné zástupce a souhrnné vyhodnocení odpovědí.	Jednou ročně na konci školního roku. Vedení školy ve spolupráci s pedagogickým týmem.
Celkové vyhodnocení činnosti školy	Cíl: Vyhodnotit podmínky, průběh a výsledky vzdělávání a naplňování ŠVP. Kritéria: Naplňování vize, kvalita vzdělávání, spolupráce obou pracovišť, účinnost opatření a oblasti dalšího rozvoje.	Souhrnná analýza hodnocení tříd, sebehodnocení, hospitačních zjištění, dokumentace, zpětné vazby rodičů a podnětů zaměstnanců.	Jednou ročně na konci školního roku. Ředitelka školy s pedagogickými a nepedagogickými pracovníky.

Závěr

Školní vzdělávací program „V kruhu Harmonie“ vyjadřuje společnou cestu naší mateřské školy. Je pevným rámcem, který nás spojuje společnými hodnotami, cíli a pedagogickým směřováním, zároveň však zůstává otevřený dětským otázkám, novým zkušenostem, proměnám přírody i životu, který každodenně vstupuje do našich tříd.

Středem našeho Kruhu Harmonie zůstává dítě – jedinečné, zvědavé a aktivní. Chceme je provázet s důvěrou, respektem a laskavostí, vytvářet mu bezpečný prostor pro hru, vztahy, pohyb, objevování a vlastní prožitek a podporovat je v tom, aby mohlo růst svým tempem a nacházet svou cestu k sobě, druhým lidem i světu kolem sebe.